

ຄຳແນະນຳກ່ຽວກັບປະເດັນທີ່ດິນ ຢູ່ໃນລາວ

ການຄຸ້ມຄອງ ທີ່ດິນ, ປ່າໄມ້ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ

ຂະຫຍາຍຕົວດ້ວຍຄວາມເປັນທຳ
ຫລືຂະຫຍາຍຕົວດ້ວຍຄວາມບໍ່ເປັນທຳ?

ຈຸດປະສົງຂອງເອກະສານນີ້ແມ່ນເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ເກີດຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບການພັດທະນາ, ແນວໂນ້ມແລະໂອກາດສຳຄັນຕ່າງໆ ຊຶ່ງກ່ຽວຂ້ອງກັບທີ່ດິນ, ປ່າໄມ້ ແລະຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ ໂດຍເນັ້ນໃສ່ບັນຫາດ້ານການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແລະການສຳປະທານທີ່ດິນຊຶ່ງເກີດຂຶ້ນໃນປັດຈຸບັນ.

1. ຫົວໃຈສໍາຄັນຂອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດເພື່ອສັງຄົມລາວ

ການບຸກເບີກແລະຂຸດຄົ້ນຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດແມ່ນວິທີໜຶ່ງ ເພື່ອໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍການພັດທະນາປະເທດ

ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດຄັ້ງທີ 7 ຂອງລັດຖະບານ ສ. ປ. ປ ລາວ ແລະຍຸດທະສາດການຂະຫຍາຍຕົວແລະລົບລ້າງຄວາມທຸກຍາກ ທັງສອງຢ່າງນີ້ລ້ວນແຕ່ສົ່ງເສີມການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດທີ່ຍືນຍົງ ແລະຮັບປະກັນຄວາມໝັ້ນຄົງ, ມີສັນຕິພາບ, ມີຄວາມກ້າວໜ້າທາງສັງຄົມຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ແລະມີຄວາມເປັນທຳ. ເພື່ອໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຈີດີພີ ຢ່າງໜ້ອຍໃນອັດຕາ 8% ຕໍ່ປີ, ສ່ວນຈຸດປະສົງຂອງແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດຄັ້ງທີ 7 ກໍຄືອີງໃສ່ການລົງທຶນໂດຍກົງຈາກຕ່າງປະເທດຢ່າງຫລວງຫລາຍ ໃນດ້ານອຸດສາຫະກຳ ເຊັ່ນ: ການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່, ພະລັງງານນໍ້າແລະຂະແໜງປຸກໄມ້ ຊຶ່ງພາໃຫ້ມີການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງ ສ. ປ. ປ ລາວ ເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງໄວວາໃນຊຸມປີຜ່ານມາ.

ນະໂຍບາຍການຫັນດິນໃຫ້ເປັນທຶນ

ມີສອງປັດໃຈຫລັກທີ່ຂັບເຄື່ອນການປ່ຽນແປງໃນການຫັນດິນແລະການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຢູ່ໃນປະເທດລາວ. ອັນໜຶ່ງສາມາດເອີ້ນວ່າແມ່ນປັດໃຈ “ຜັກດັນ” ຊຶ່ງພົວພັນກັບນະໂຍບາຍແລະແຜນງານຕ່າງໆຂອງລັດຖະບານ. ການພັດທະນາທີ່ດິນອຸດສາຫະກຳຢ່າງຫລວງຫລາຍແມ່ນໜຶ່ງໃນບັນດາເສົາຫລັກຂອງຍຸດທະສາດດ້ານການພັດທະນາໃນໄລຍະຍາວ ດ້ວຍການຫັນດິນໃຫ້ເປັນທຶນ. ທັງລັດຖະບານແລະຄູ່ຮ່ວມງານດ້ານການພັດທະນາບາງອົງການກໍໄດ້ສົ່ງເສີມແນວຄວາມຄິດອັນນີ້. ເນື້ອທີ່ດິນອັນກວ້າງໃຫຍ່ໄພສານປະກອບກັບຄວາມໜ້າແໜ້ນຂອງປະຊາກອນມີໜ້ອຍ ຈຶ່ງກະຕຸ້ນໃຫ້ມີການສຳປະທານແລະນຳໃຊ້ດິນໃນຮູບແບບໃຫ້ເກີດດອກອອກຜົນທາງດ້ານເສດຖະກິດຫລາຍຂຶ້ນ ເພື່ອເປັນການເອື້ອອຳນວຍໃຫ້ແກ່ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຈີດີພີ. ນອກຈາກການສຳປະທານແລ້ວ ການຜະລິດແບບມີສັນຍາ ແລະການຈັດໃຫ້ມີການເປີດກວ້າງດ້ານການຕະຫລາດກໍໄດ້ຮັບການສົ່ງເສີມຢ່າງກວ້າງຂວາງ ເພື່ອເພີ່ມທະວີການຄ້າຂາຍທາງດ້ານກະສິກຳ.

ການຂັບເຄື່ອນສໍາຄັນອີກອັນໜຶ່ງຂອງການປ່ຽນແປງໃນການນຳໃຊ້ດິນແລະຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ບາງທີອາດຈະແຮງກວ່າປັດໃຈຜັກດັນທີ່ໄດ້ກ່າວມາຂ້າງເທິງ ເອີ້ນວ່າປັດໃຈ “ດຶງ”. ມັນໝາຍເຖິງຄວາມຕ້ອງການຂອງຕະຫລາດຈາກປະເທດເພື່ອນບ້ານ. ການລົງທຶນຢ່າງມະຫາສານຈາກປະເທດຈີນ, ຫວຽດນາມແລະໄທທີ່ຫລັງໄຫລເຂົ້າມາໃນປະເທດລາວ ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມຈຳເປັນທີ່ໃຊ້ເປັນຖານການຜະລິດສຳລັບຜະລິດຕະພັນດ້ານກະສິກຳ ຊຶ່ງມີຄວາມຕ້ອງການຫລາຍ ທາງດ້ານການຄ້າລະຫວ່າງປະເທດ. ຍ້ອນມີດິນລາຄາຖືກ ທັງຄ່າແຮງງານຕໍ່າ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ນັກລົງທຶນຢູ່ໃນພາກພື້ນເກີດແຮງຈູງໃຈ ສ່ວນຫລາຍແລ້ວມັກຈະຮ່ວມມືກັບນັກລົງທຶນຢູ່ໃນທ້ອງຖິ່ນ ເພື່ອໃຊ້ປະໂຫຍດຈາກຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງປະເທດລາວ.

ເປົ້າໝາຍແລະທິດທາງຂອງແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດຄັ້ງທີ 7 (2011-2015)

1. ຮັບປະກັນການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດຂອງຊາດຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ, ຮັບປະກັນຄວາມໝັ້ນຄົງ, ມີສັນຕິພາບ, ສະເຖຍລະພາບ ແລະຮັບປະກັນການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຈີດີພີຢ່າງໜ້ອຍໃນອັດຕາ 8% ຕໍ່ປີ ແລະຈີດີພີຕໍ່ຫົວຄົນຢ່າງໜ້ອຍ 1,700 ໂດລາອາເມຣິກາ.
2. ບັນລຸເປົ້າໝາຍການພັດທະນາແຫ່ງສະຫະສະວັດໃນປີ 2015, ຈະຮັບເອົາເຕັກໂນໂລຊີແລະທັກສະທີ່ເໝາະສົມ ແລະສ້າງເງື່ອນໄຂເອື້ອອຳນວຍແກ່ການຍົກລະດັບປະເທດ ໃຫ້ຫລຸດພື້ນອອກຈາກປະເທດດ້ອຍພັດທະນາໃນປີ 2020.
3. ຮັບປະກັນໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງດ້ານການພັດທະນາ ໂດຍເນັ້ນໃສ່ການພັດທະນາທາງດ້ານເສດຖະກິດ ພ້ອມທັງໃຫ້ມີຄວາມກ້າວໜ້າທາງດ້ານວັດທະນາທຳແລະສັງຄົມ ດ້ວຍການອະນຸລັກຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະປົກປັກຮັກສາສິ່ງແວດລ້ອມ.
4. ຮັບປະກັນໃຫ້ມີສະເຖຍລະພາບທາງດ້ານການເມືອງ, ມີສັນຕິພາບແລະມີຄວາມເປັນລະບຽບຮຽບຮ້ອຍຢູ່ໃນສັງຄົມ.

ດຳລັດ 135: ວ່າດ້ວຍການເອົາທີ່ດິນຂອງລັດໃຫ້ເຊົ່າ ຫລື ສຳປະທານ.

ມາດຕາ 2: ນິຍາມ

- ການເຊົ່າທີ່ດິນແມ່ນການອະນຸຍາດໃຫ້ການຈັດຕັ້ງ, ບຸກຄົນ ຫລື ນິຕິບຸກຄົນມີສິດໃຊ້ທີ່ດິນຂອງລັດຕາມເງື່ອນໄຂ ແລະກຳນົດເວລາ ໂດຍມີຂໍ້ຜູກພັນສັນຍາຢ່າງຖືກຕ້ອງຕາມລະບຽບກົດໝາຍ.
- ການສຳປະທານທີ່ດິນແມ່ນການອະນຸຍາດໃຫ້ບຸກຄົນ ຫລືນິຕິບຸກຄົນ ເພື່ອດຳເນີນກິດຈະການໂດຍການມີສິດໃຊ້ທີ່ດິນຂອງລັດເຂົ້າໃນກິດຈະການອັນໃດອັນໜຶ່ງໄດ້ຕາມເງື່ອນໄຂ ແລະກຳນົດເວລາ ໂດຍມີຂໍ້ຜູກພັນສັນຍາຢ່າງຖືກຕ້ອງຕາມລະບຽບກົດໝາຍ.

ລະຫວ່າງປີ 2001 ແລະ 2011 ເສດຖະກິດຂະຫຍາຍຕົວຫລາຍກວ່າ 7% ຕໍ່ປີ. ແຕ່ວ່າການຂະຫຍາຍຕົວສູງຂອງຈີດີພີແນວນີ້ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ມີການສຸມໃສ່ການເພີ່ມທະວີທຶນຮອນຢ່າງຫລວງຫລາຍ ແຕ່ຫາກຈຳກັດການທຳມາຫາກິນແລະການສ້າງວຽກເຮັດງານທຳສຳລັບກຳມະກອນລາວແລະເຮັດໃຫ້ຄວາມບໍ່ເທົ່າທຽມກັນໃນການຫາລາຍໄດ້ມີຫລາຍຂຶ້ນໃນຊຸມປີຜ່ານມາ. ປະຊາກອນສ່ວນໃຫຍ່ບໍ່ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດນີ້ເລີຍ. ມັກຈະມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນລະຫວ່າງຜົນທີ່ຄາດວ່າຈະໄດ້ຮັບຈາກນະໂຍບາຍກັບຄວາມເປັນຈິງຢູ່ໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ.

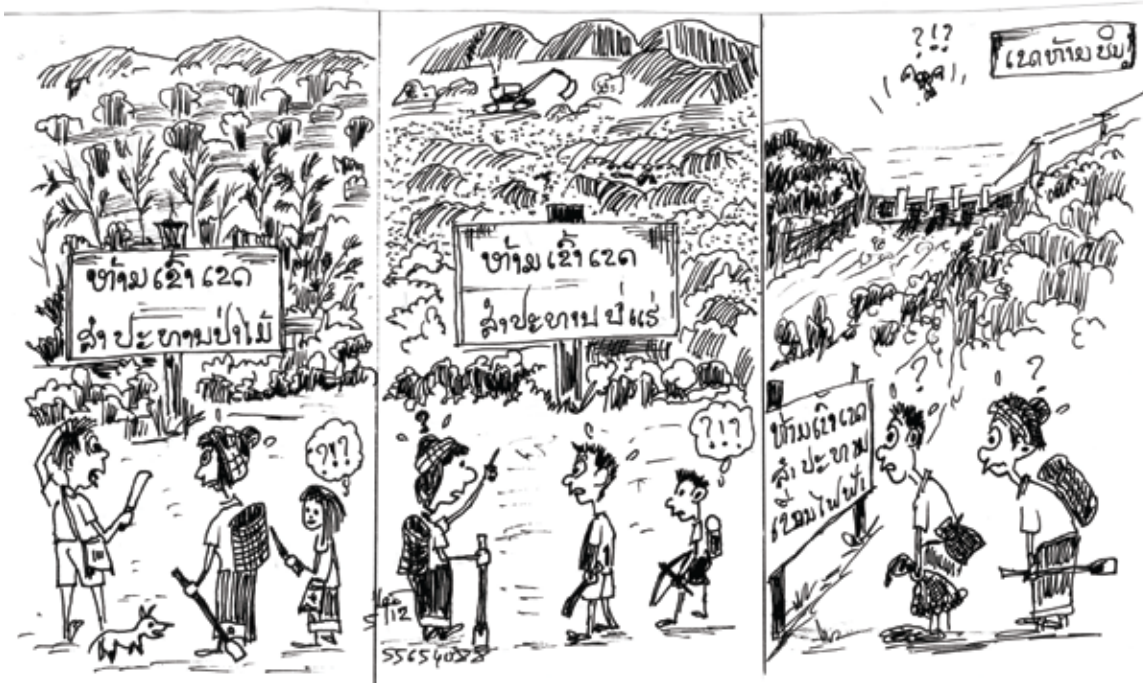
ຄວາມສ່ຽງທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບດ້ານລົບມີເພີ່ມຂຶ້ນ

ການສະແຫວງຫາຮູບແບບທີ່ແຕກຕ່າງກັນຂອງການລົງທຶນໂດຍກົງຈາກຕ່າງປະເທດແລະການສຳປະທານ ເຮັດໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງຢ່າງໃຫຍ່ຫລວງກ່ຽວຂ້ອງກັບມະນຸດແລະສະພາບແວດລ້ອມທາງທຳມະຊາດ. ການລົງທຶນໂດຍກົງຈາກຕ່າງປະເທດກໍ່ຕ້ອງອີງໃສ່ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດແບບດຽວກັນທີ່ພົນລະເມືອງລາວສ່ວນໃຫຍ່ເພິ່ງພາອາໄສເພື່ອການດຳລົງຊີວິດ, ຮັບປະກັນດ້ານສະບຽງອາຫານ ແລະຄວາມໝັ້ນຄົງທາງດ້ານສັງຄົມແລະວັດທະນະທຳ. ປະຊາກອນຂອງປະເທດປະມານ 75 - 80% ເປັນຊາວຊົນນະບົດ ເທົ່າກັບປະຊາຊົນປະມານ 5 ລ້ານຄົນ. ຊຸມຊົນເຫລົ່ານີ້ເພິ່ງພາອາໄສປ່າໄມ້ບໍ່ສະເພາະແຕ່ອາຫານການກິນຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ ແຕ່ຍັງໃຊ້ເປັນເຊື້ອເພີງ, ວັດສະດຸກໍ່ສ້າງແລະຢາປິວພະຍາດ. ນອກຈາກນັ້ນ ເຄື່ອງປ່າຂອງດົງຍັງແມ່ນແຫລ່ງລາຍໄດ້ເປັນເງິນສົດສຳລັບຄອບຄົວນຳອີກ. ສະນັ້ນການຍາດແຍ່ງຜົນປະໂຫຍດຈາກດິນ ແລະຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດລະຫວ່າງໂຄງການລົງທຶນຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນຈຶ່ງມີເພີ່ມຂຶ້ນ.

ການປູກໄມ້ໄດ້ເຮັດໃຫ້ການເຂົ້າເຖິງຊັບພະຍາກອນຂອງປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນຫລຸດນ້ອຍຖອຍລົງ ຍ້ອນມີການປົດລ້ອມເນື້ອທີ່ດິນຊຶ່ງເປັນຂອງສ່ວນລວມ ໃນທີ່ສຸດໄດ້ກໍ່ໃຫ້ເກີດການປ່ຽນແປງຢ່າງໃຫຍ່ຫລວງໃນການດຳລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນຈຳນວນຫລາຍທີ່ອາໄສຢູ່ໃກ້ກັບເຂດສຳປະທານ. ຫລາຍຄົນສູນເສຍດິນປູກຝັງ, ປ່າໄມ້ຂອງຕົນເອງ ຫລືສະພາບການຜະລິດຕ່າງໆໄປ ເຮັດໃຫ້ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກທີ່ຈະຮັກສາການທຳມາຫາກິນທີ່ເຄີຍເຮັດຜ່ານມາໄວ້ໄດ້ ແມ່ນແຕ່ເພື່ອໃຫ້ພໍລ້ຽງຕົນເອງ ກໍຍັງບໍ່ສາມາດເຮັດໄດ້ ຍ້ອນບໍ່ມີໂອກາດທາງອື່ນ ມີຫລາຍຄົນຈຳເປັນຕ້ອງຂາຍແຮງງານຮັບຈ້າງໃຫ້ກັບບໍລິສັດທີ່ເຂົ້າມາສຳປະທານ ຊຶ່ງເປັນຜູ້ທີ່ຍົກຍ້າຍພວກເຂົາເຈົ້າອອກຈາກພື້ນທີ່ນັ້ນເອງ ສ່ວນຫລາຍແລ້ວມັກໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງຕ່ຳ ແລະເຮັດວຽກຢູ່ໃນສະພາບຫຍຸ້ງຍາກແລະບໍ່ເປັນປົກກະຕິ. ເມື່ອປຽບທຽບກັບການສຳປະທານ, ການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແລະການພົວພັນກັບຕະຫລາດ ດ້ວຍການຜະລິດແບບມີສັນຍາແລະການເປີດກວ້າງດ້ານຕະຫລາດແລ້ວ ການຈັດການຕ່າງໆບໍ່ມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງກັບການຍົກຍ້າຍຈາກພື້ນທີ່ເລີຍ ເຊັ່ນການສຳປະທານບາງຢ່າງ ແຕ່ມັນເຂົ້າມາແທນທີ່ລະບົບການຮັບປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານຕາມປະເພນີ ເຮັດໃຫ້ສະພາບແວດລ້ອມເສື່ອມໂຊມ ແລະກໍລະນີຮ້າຍແຮງທີ່ສຸດກໍແມ່ນເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນພາກັນເປັນໜີ້ເປັນສິນຢ່າງບໍ່ມີທາງຊຳລະໄດ້ເລີຍ.

“ແຕ່ກໍ່ພວກເຮົາມີງົວມີຄວາຍ...
ຕັ້ງແຕ່ເລີ່ມປູກສາລີ ພວກເຮົາກໍ່ຂາຍ
ມັນໝົດ. ພວກເຮົາບໍ່ມີທັງໃຫ້ສັດກິນ
ຫຍ້າອີກແລ້ວ...ພວກເຮົາຍັງບໍ່ມີ
ເວລານຳອີກ...”

ຄຳເວົ້າເອົາມາຈາກບົດລາຍງານຄວາມ
ຄິດເຫັນຂອງຊາວກະສິກອນ ເຮັດໂດຍ
ໂຄງການສົ່ງເສີມກະສິກຳຢູ່ໃນລາວ
LEAP (ປີ 2010)

ການເຂົ້າເຖິງທີ່ດິນແລະສິດທິໃນການມີອາຫານການກິນຢ່າງພຽງພໍ ມີຄວາມເຊື່ອມໂຍງກັນຢ່າງໃກ້ຊິດ

ການຮັບປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານຈະບັນລຸໄດ້ກໍຕໍ່ເມື່ອປະຊາຊົນໝົດທຸກຄົນເຂົ້າເຖິງອາຫານການກິນໄດ້ຢ່າງພຽງພໍ, ປອດໄພແລະມີໂພສະນາການ ຕາມສະພາບຮ່າງກາຍ, ຕາມຖານະທາງດ້ານເສດຖະກິດແລະສັງຄົມ ເພື່ອຕອບສະໜອງຄວາມຈຳເປັນແລະຄວາມນິຍົມຊົມຊອບດ້ານອາຫານການກິນຂອງພວກເຂົາເຈົ້າຕະຫລອດເວລາ ເພື່ອໃຫ້ມີຊີວິດຈູບຈ້າວທ້າວຫັນ ແລະມີສຸຂະພາບສົມບູນດີ (ກອງປະຊຸມສຸດຍອດກ່ຽວກັບອາຫານໂລກ, 1996).

ການຮັບປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານປະກອບດ້ວຍສີ່ເສົາຫລັກ:

1. ການມີອາຫານ ໝາຍເຖິງປະລິມານອາຫານທີ່ມີຢູ່
2. ການເຂົ້າເຖິງອາຫານ ໝາຍເຖິງຈະຫາອາຫານດ້ວຍວິທີໃດ
3. ການໃຊ້ປະໂຫຍດຂອງອາຫານ ໝາຍເຖິງຮູບແບບການບໍລິໂພກແລະແຕ່ງຕັ້ງການຈັດທະນະທຳ
4. ຄວາມໝັ້ນຄົງທາງດ້ານອາຫານ ໝາຍເຖິງສິ່ງທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງນັ້ນມີຢູ່ໃນຊ່ວງໄລຍະໜຶ່ງ (ອາດມີການປ່ຽນແປງເຊັ່ນ: ຈາກການປ່ຽນແປງດ້ານສະພາບດິນຟ້າອາກາດ)

ຄຳວ່າ “ສິດທິໃນການມີອາຫານການກິນຢ່າງພຽງພໍ” ມາຈາກຂໍ້ຕົກລົງລະຫວ່າງປະເທດ ວ່າດ້ວຍສິດທິທາງດ້ານເສດຖະກິດ, ສັງຄົມແລະວັດທະນະທຳ (ICESCR) ລະບຸໄວ້ດັ່ງນີ້: “ສິດທິໃນການມີອາຫານການກິນຢ່າງພຽງພໍຈະບັນລຸໄດ້ ເມື່ອຜູ້ຊາຍ, ແມ່ຍິງແລະເດັກນ້ອຍແຕ່ລະຄົນເຂົ້າເຖິງອາຫານໄດ້ຢ່າງພຽງພໍ ຫລືດ້ວຍວິທີການຫາຊີ້ໄດ້ຕະຫລອດເວລາ ຕາມສະພາບຮ່າງກາຍແລະຖານະທາງດ້ານເສດຖະກິດ.” ອັນນີ້ແມ່ນວິທີການຊອກຫາອາຫານອີງຕາມສິດທິ ຊຶ່ງກົງກັນຂ້າມກັບວິທີການອີງຕາມຄວາມຈຳເປັນຂອງຄຳວ່າ ການຮັບປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານ. ສິດທິໃນການມີອາຫານການກິນປະກອບດ້ວຍແນວຄິດ ເຊັ່ນ: ສັກສີຂອງມະນຸດ, ຄວາມຮັບຜິດຊອບ, ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການສົ່ງເສີມໃຫ້ມີສິດມີສຽງ, ການບໍ່ແບ່ງແຍກເຊື້ອຊາດຜິວພັນ, ຄວາມໂປ່ງໃສແລະການປົກຄອງດ້ວຍກົດໝາຍ.

ສິດທິອັນນີ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ສະມາຊິກໝົດທຸກຄົນຢູ່ໃນສັງຄົມ ລວມທັງພາກເອກະຊົນໃຫ້ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການກະທຳ ຊຶ່ງມາຮອດປັດຈຸບັນນີ້ມັກຈະມີຢູ່ໃນຂອບເຂດແຜນງານພັດທະນາສັງຄົມຫລາຍກວ່າ. ເມື່ອດິນແລະຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດແມ່ນຫົວໃຈສຳຄັນສຳລັບການດຳລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນລາວ ແລະການຮັບປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານແລ້ວ ການເຂົ້າເຖິງຊັບພະຍາກອນເຫລົ່ານີ້ໄດ້ຢ່າງພຽງພໍຈຶ່ງມີຄວາມຈຳເປັນຢ່າງຍິ່ງ ເພື່ອຮັບປະກັນສິດທິຂອງຊຸມຊົນໃຫ້ມີອາຫານການກິນ.

ການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍກ່ຽວກັບສິ່ງແວດລ້ອມ, ແຮງງານແລະກົດລະບຽບທີ່ບໍ່ເຄັ່ງຄັດຫລືບໍ່ມີເລີຍ ໄດ້ດຶງດູດການລົງທຶນທີ່ເຫັນແກ່ໄດ້ໃນໄລຍະສັ້ນ ເຮັດໃຫ້ມີການປະຕິບັດໃນລັກສະນະທຳລາຍສັງຄົມແລະສິ່ງແວດລ້ອມ. ເນື່ອງຈາກບໍ່ມີການຄວບຄຸມແລະຕິດຕາມກວດກາ ການສູນເສຍທາງດ້ານຊີວະນາໆພັນ, ການເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນທຸກຍາກລົງແລະການຍົກຍ້າຍຊຸມຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຈຶ່ງໄດ້ກາຍມາເປັນປະເດັນທີ່ມີການວິພາກວິຈານກັນທົ່ວປະເທດ.

ສອງຊ່ອງທາງທີ່ເປັນໄປໄດ້ສຳລັບຊຸມຊົນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ

ການບຸກເບີກເນື້ອທີ່ດິນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ ຊຶ່ງເປັນຜົນເນື່ອງມາຈາກການລົງທຶນຂອງພາກເອກະຊົນນັ້ນ ພາໃຫ້ເກີດສອງຊ່ອງທາງທີ່ເປັນໄປໄດ້ສຳລັບຊຸມຊົນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ. ທິດທາງໜຶ່ງ ດັ່ງທີ່ລະບຸໄວ້ຢູ່ໃນນະໂຍບາຍຂອງຊາດ ຄື ເພື່ອປັບປຸງການເຂົ້າເຖິງການບໍລິການໃຫ້ດີຂຶ້ນ. ຂະຫຍາຍໂອກາດການມີວຽກເຮັດງານທຳຢູ່ໃນທ້ອງຖິ່ນ ແລະໃຫ້ປະຊາຊົນມີສ່ວນຮ່ວມເຂົ້າໃນຂະບວນການພັດທະນາດ້ວຍຄວາມເປັນທຳຫລາຍຂຶ້ນ.

“ຄວາມຄິດແລະວິທີຄິດຂອງພວກເຮົາ
ເອງປ່ຽນແປງໄປຫລາຍ”

ຄຳເວົ້າເອົາມາຈາກບົດລາຍງານຄວາມ
ຄິດເຫັນຂອງຊາວກະສິກອນ ເຮັດໂດຍ
ໂຄງການສິ່ງເສີມກະສິກຳຢູ່ໃນລາວ
LEAP (ປີ 2010)

ອີກທິດທາງໜຶ່ງ ຄືເພື່ອຫລຸດຜ່ອນການເຂົ້າເຖິງທີ່ດິນໂດຍຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ ຊຶ່ງຖືກຜັກດັນອອກໄປໂດຍນັກລົງທຶນລາຍໃຫຍ່ ເຮັດໃຫ້ມີການຫລັ່ງໄຫລຂອງຄົນໜຸ່ມສາວ, ສັດປ່າແລະຜະລິດຕະພັນຈາກປ່າອອກມາພື້ນທີ່ຢ່າງໄວວາ ເຮັດໃຫ້ຕົ້ນທຶນທາງທຳມະຊາດ, ຊັບພະຍາກອນມະນຸດແລະເອກະລັກທາງວັດທະນະທຳຄ່ອຍໆຖືກທຳລາຍໄປ ເກີດຊ່ອງທາງນຳໄປສູ່ເສດຖະກິດແບບລ້າງຜານຊັບພະຍາກອນ ຊຶ່ງບໍ່ຍືນຍົງຄົງຕົວເລີຍ. ສະນັ້ນຈຳເປັນຢ່າງຮີບດ່ວນທີ່ຜູ້ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍກັບໂຄງການຕ້ອງໄດ້ມີມາດຕະການເພື່ອປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ຂະບວນການແບບນີ້ເກີດຂຶ້ນຕໍ່ໄປໄດ້.

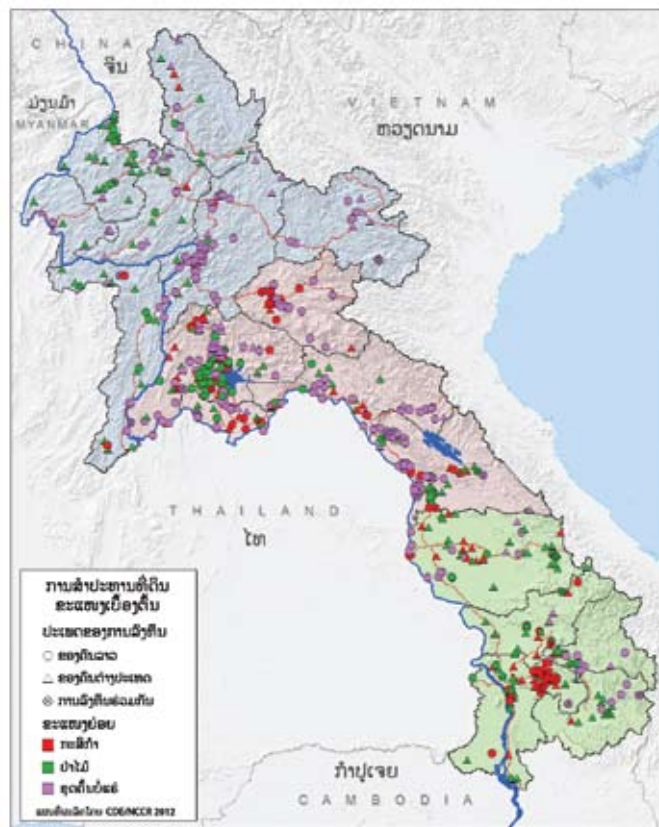
ແນະນຳໃຫ້ອ່ານເພີ່ມເຕີມ:

- ຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມແລະສັງຄົມຈາກການປູກຢາງພາລາຢູ່ເມືອງບາຈຽງ ຂຽນໂດຍ François Obein ພະແນກກະສິກຳແລະປ່າໄມ້ (ປີ 2007).
- ການຄຸ້ມຄອງແລະບໍລິຫານທີ່ດິນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ (ນະໂຍບາຍໂດຍສັງເຂບ ເລກທີ 2) ຂຽນໂດຍກຸ່ມຍ່ອຍທີ່ເຮັດວຽກກ່ຽວກັບການພັດທະນາຢູ່ເຂດເນີນສູງ, ກະຊວງກະສິກຳແລະປ່າໄມ້ (ປີ 2008).
- ຫັນດິນໃຫ້ເປັນທຶນ ປ່ຽນຄິນໃຫ້ເປັນແຮງງານ: ການເພີ່ມພູນແບບລ້ຳຫລັງ ແລະການມາຮອດມາເຖິງຂອງການສຳປະທານທີ່ດິນເສດຖະກິດຂະໜາດໃຫຍ່ຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ ຂຽນໂດຍ Ian Baird (ປີ 2011).

2. ການສຳປະທານທີ່ດິນແລະການປູກໄມ້

ມີການສຳປະທານເນື້ອທີ່ດິນເປັນຈຳນວນຫລວງຫລາຍ

ການປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳ ໂດຍສະເພາະຢາງພາລາ ຊຶ່ງແມ່ນບໍລິສັດຈີນ ແລະຫວຽດນາມເປັນຜູ້ລົງທຶນນັ້ນ ເລີ່ມປະຕິບັດກັນຢ່າງເປັນຂະບວນ ເມື່ອປະມານສິບປີຜ່ານມານີ້ເອງ ແລະເພີ່ມທະວີຂຶ້ນເລື້ອຍໆນັບແຕ່ນັ້ນມາ. ທິດຊື່ນຳສຳລັບການເລືອກທີ່ດິນສຳປະທານບໍ່ໄດ້ວາງອອກຢ່າງຄົບຖ້ວນ ແລະກົນໄກການຕິດຕາມກວດກາ ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ມີການປະເມີນຜົນຢ່າງມີຄວາມໝາຍ ກ່ຽວກັບຜົນກະທົບທັງດ້ານບວກແລະດ້ານລົບຂອງການສຳປະທານ ກໍຍັງອ່ອນເກີນໄປ. ອີງຕາມການເຮັດບັນຊີລາຍການກ່ຽວກັບຂໍ້ຕົກລົງວ່າດ້ວຍການສຳປະທານທີ່ດິນເມື່ອບໍ່ດົນມານີ້ (ເປັນບາງສ່ວນ¹) ຊຶ່ງກະຊວງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດແລະສິ່ງແວດລ້ອມ (ແຕ່ກ່ອນແມ່ນອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ) ຍືນຍັນວ່າດິນທີ່ໃຫ້ສຳປະທານໄປແລ້ວ ມີປະມານ 1,1 ລ້ານເຮັກຕາ. ການປະເມີນນີ້ບໍ່ໄດ້ລວມເອົາເນື້ອທີ່ຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ແລະດິນທີ່ລັດຖະບານໃຫ້ສຳປະທານໄປເມື່ອມໍ່ໆມານີ້. ຕົວເລກທີ່ແນ່ນອນອາດຈະບໍ່ສູງ ແຕ່ເມື່ອພິຈາລະນາເນື້ອທີ່ການປູກເຂົ້າຢູ່ໃນລາວ ຊຶ່ງມີ 0,98 ລ້ານເຮັກຕາແລ້ວ ຈະເຮັດໃຫ້ເຂົ້າໃຈດີຂຶ້ນກ່ຽວກັບຜົນກະທົບຈາກການສຳປະທານຕໍ່ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ. ການສຳປະທານປະມານ 3.600 ໂຄງການທີ່ມີຢູ່ໃນບັນຊີລາຍການຂອງກະຊວງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດແລະສິ່ງແວດລ້ອມນັ້ນ ມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບຕໍ່ບ້ານທັງໝົດປະມານ 18% ໃນທົ່ວປະເທດ.

ແຫລ່ງທີ່ມາ: ການສຳປະທານແລະການໃຫ້ເຊົ່າທີ່ດິນຢູ່ໃນ
ສ. ປ. ປ ລາວ: ລາຍການທຸກຢ່າງຂອງການລົງທຶນກ່ຽວກັບທີ່ດິນ,
ສູນຂໍ້ມູນດ້ານການພັດທະນາແລະສິ່ງແວດລ້ອມ.

ອີງຕາມກົດໝາຍທີ່ດິນ (ປີ 2003) ອຳນາດການປົກຄອງຕ່າງໆຮັບຜິດຊອບໃນການອະນຸຍາດໃຫ້ເຊົ່າທີ່ດິນ, ການສຳປະທານຫລືການຜະລິດແບບມີສັນຍາ ຂຶ້ນຢູ່ກັບຂະໜາດຂອງດິນ (ໃຫ້ເບິ່ງຕາຕະລາງຢູ່ລຸ່ມ). ໂດຍທົ່ວໄປອຳນາດການປົກຄອງແຂວງຈະເປັນຜູ້ອະນຸມັດໃຫ້ມີການສຳປະທານ ໂດຍທີ່ລະດັບສູນກາງມີສ່ວນຮັບຮູ້ແລະຕິດຕາມກວດການຳພຽງເລັກນ້ອຍ. ລະດັບສູນກາງຍັງອະນຸມັດໃຫ້ມີການສຳປະທານ ໂດຍບໍ່ມີການປົກສາຫາລືກັນຢ່າງພຽງພໍກັບລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າເນື້ອທີ່ດິນທີ່ອະນຸມັດໃຫ້ນັ້ນມີຢູ່ແທ້ບໍ່. ບາງຄັ້ງບໍລິສັດສຳປະທານໄດ້ດູດເອົາດິນປູກຝັງຂອງຊາວບ້ານ ຊຶ່ງບໍ່ໄດ້ມີການຕົກລົງກັນໄວ້ຢູ່ໃນສັນຍາສຳປະທານເລີຍ.

1. ການເຮັດບັນຊີລາຍການສຳປະທານທີ່ດິນມີການປະເມີນໂດຍໃຫ້ລວມເອົາຂໍ້ມູນສູງສຸດ 70% ຂອງສັນຍາໃຫ້ສຳປະທານທັງໝົດ.

ຂະໜາດຂອງດິນ	ອຳນາດການປົກຄອງ
ໜ້ອຍກວ່າ 3 ເຮັກຕາ	ອຳນາດການປົກຄອງເມືອງ
3-100 ເຮັກຕາ	ອຳນາດການປົກຄອງແຂວງ
100-10.000 ເຮັກຕາ	ສູນກາງ/ນາຍົກລັດຖະມົນຕີ
ຫລາຍກວ່າ 10.000 ເຮັກຕາຂຶ້ນໄປ	ສະພາແຫ່ງຊາດເປັນຜູ້ອະນຸມັດ

“ແຕ່ກໍ່ມີດິນຫລາຍ ແຕ່ມາດຽວນີ້ພວກເຮົາບໍ່ມີບ່ອນປູກຝັງເລີຍ”

ຄຳເວົ້າເອົາມາຈາກບົດລາຍງານຄວາມຄິດເຫັນຂອງຊາວກະສິກອນ ເຮັດໂດຍໂຄງການສົ່ງເສີມກະສິກຳຢູ່ໃນລາວ LEAP (ປີ 2010)

ລັດຖະບານໄດ້ສັງຢຸດການໃຫ້ສຳປະທານຫລາຍຢ່າງໄວ້ຊ່ວຍຄາວ

ໃນຕົ້ນປີ 2007 ເກີດຜົນກະທົບດ້ານລົບຢ່າງຮ້າຍແຮງຈາກການປູກໄມ້ ສະນັ້ນນາຍົກລັດຖະມົນຕີຈຶ່ງພະຍາຍາມຫ້າມບໍ່ໃຫ້ມີການສຳປະທານເນື້ອທີ່ດິນຫລາຍກວ່າ 100 ເຮັກຕາ. ແຕ່ຫລັງຈາກການປະກາດນະໂຍບາຍນີ້ອອກມາບໍ່ດົນ ກໍ່ມີການອະນຸຍາດໃຫ້ມີການສຳປະທານຂະໜາດໃຫຍ່. ຕໍ່ມາໃນປີ 2009 ກໍ່ມີການສັງຢຸດການໃຫ້ສຳປະທານການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ຕື່ມອີກ. ໃນປີ 2011 ລັດຖະບານຕັດສິນໃຈຈຳກັດການປູກຢາງພາລາ (300.000 ເຮັກຕາ) ແລະໃນປີດຽວກັນນັ້ນເອງ ກໍ່ອະນຸຍາດໃຫ້ສຳປະທານຮອດເພດານອັນນີ້. ມີການສັງຢຸດການໃຫ້ສຳປະທານຊ່ວຍຄາວເທື່ອສຸດທ້າຍໃນເດືອນມິຖຸນາ ປີ 2012 ໝາຍຄວາມວ່າຈະບໍ່ມີການພິຈາລະນາຂໍ້ສະເໜີໃໝ່ດ້ານການລົງທຶນໃສ່ການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ຫລືໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນເພື່ອປູກຢາງພາລາແລະຕົ້ນວິກຈິນກວ່າຈະຮອດທ້າຍປີ 2015.

ການຜະລິດແບບມີສັນຍາເຮັດໃຫ້ມີການຄວບຄຸມທີ່ດິນຫລາຍຂຶ້ນ ແຕ່ກໍ່ມີຄວາມສ່ຽງຢູ່ໃນຕົວ

ການຜະລິດແບບມີສັນຍາ (ຮູບແບບ 2+3 ແລະ 1+4) ມີທ່າແຮງສາມາດເຮັດໃຫ້ຊາວກະສິກອນມີອິດສະລະໃນການຈັດການກັບທີ່ດິນຫລາຍຂຶ້ນ ຊຶ່ງມີການປະຕິບັດກັນຫລາຍ ໂດຍສະເພາະຢູ່ທາງພາກເໜືອຂອງປະເທດ. ແຕ່ວ່າການເຮັດສັນຍາລົງທຶນຮ່ວມກັບຊາວກະສິກອນ ສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວຈະບໍ່ເປັນທາງການ ມັກມີຄວາມບໍ່ເທົ່າທຽມກັນ ດ້ານອຳນາດທາງເສດຖະກິດແລະການເມືອງ ລະຫວ່າງຜູ້ດຳເນີນການ/ບໍລິສັດລາຍໃຫຍ່ກັບຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ. ບັນຫານີ້ສາມາດແກ້ໄດ້ ຖ້າຫາກວ່າຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍສາມາດຕັ້ງສະມາຄົມຂຶ້ນມາ ຫລືໃຫ້ການຮ່ວມມື.

ອີງຕາມໂຄງການລົງທຶນແບບ 2+3² ຂອງລັດຖະບານນັ້ນ ຊາວກະສິກອນເປັນຜູ້ສະໜອງດິນແລະແຮງງານ ສ່ວນນັກລົງທຶນເປັນຜູ້ສະໜອງທຶນ, ວັດຖຸແລະຊອກຫາຕະຫລາດ. ຈຸດປະສົງກໍ່ແມ່ນເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ໄດ້ຜົນປະໂຫຍດທັງສອງຝ່າຍ ທັງຜູ້ລົງທຶນແລະຊຸມຊົນຢູ່ໃນທ້ອງຖິ່ນ. ແນວໃດກໍ່ຕາມ ນັກລົງທຶນບາງຄົນອ້າງວ່າ ປະເທດລາວບໍ່ສາມາດຕອບສະໜອງແຮງງານທີ່ມີຄວາມຊຳນິຊຳນານໄດ້ຢ່າງພຽງພໍ ເພື່ອເຮັດວຽກຢູ່ໃນສ່ວນປູກໄມ້ ແລະມັກຈະຈ້າງກຳມະກອນຕ່າງປະເທດ. ດັ່ງນັ້ນຈຳນວນກຳມະກອນຈາກຕ່າງປະເທດທີ່ຫລັ່ງໄຫລເຂົ້າມາເຮັດວຽກໃນພາກທຸລະກິດການກະເສດຢູ່ໃນປະເທດລາວຈຶ່ງມີເພີ່ມຂຶ້ນ ໂດຍສະເພາະມາເຮັດວຽກຢູ່ໃນສ່ວນປູກຢາງພາລາ. ໝາຍຄວາມວ່າຖ້າຈະຈ້າງຄົນທ້ອງຖິ່ນເຂົ້າມາເຮັດວຽກ ຈະຕ້ອງໄດ້ພິຈາລະນາກ່ອນ ນອກຈາກນັ້ນຍັງມີຜົນກະທົບທີ່ຕາມມາທາງດ້ານສັງຄົມ ອັນເນື່ອງມາຈາກການທີ່ມີກຳມະກອນຕ່າງປະເທດພາກັນຫລັ່ງໄຫລເຂົ້າມາໃນປະເທດເປັນຈຳນວນຫລວງຫລາຍ.

“ດຽວນີ້ພວກເຮົາຢູ່ດີກິນດີ ແຕ່ຫາກເປັນໜີ້ເປັນສິນ. ແຕ່ກໍ່ພວກເຮົາບໍ່ໄດ້ຢູ່ດີກິນດີ ແຕ່ວ່າບໍ່ໄດ້ເປັນໜີ້ເປັນສິນຜູ້ໃດ.”

ຄຳເວົ້າເອົາມາຈາກບົດລາຍງານຄວາມຄິດເຫັນຂອງຊາວກະສິກອນ ເຮັດໂດຍໂຄງການສົ່ງເສີມກະສິກຳຢູ່ໃນລາວ LEAP (ປີ 2010)

ແນະນຳໃຫ້ອ່ານເພີ່ມເຕີມ:

- ການສຳປະທານແລະການໃຫ້ເຊົ່າທີ່ດິນຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ: ລາຍການທຸກຢ່າງຂອງການລົງທຶນກ່ຽວກັບທີ່ດິນ, ໂດຍ Schoenweger, Heinemann, Epprecht, Lu, ທະລິງແສງຈັນ (ປີ 2012).
- ການລົງທຶນໂດຍກົງຂອງຕ່າງປະເທດກ່ຽວກັບທີ່ດິນຢູ່ ສ. ປ. ປ ລາວ ໂດຍອົງການ ຈິຕິແຊັດ (ປີ 2009).
- ການສຳປະທານທີ່ດິນ, ກຳມະສິດທີ່ດິນ ແລະການປ່ຽນແປງດ້ານການດຳລົງຊີວິດຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ: ການພັດທະນາການປູກໄມ້ຢູ່ແຂວງອັດຕະປື ຢູ່ພາກໃຕ້ຂອງລາວ ໂດຍ Miles Kenney-Lazar (ປີ 2010).

ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບທີ່ດິນແລະສະຖິຕິກ່ຽວກັບການສຳປະທານທີ່ດິນ*

- ບໍ່ມີຕົວເລກທີ່ແນ່ນອນ ແຕ່ມີການປະເມີນວ່າ ຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ ມີທີ່ດິນພຽງແຕ່ 4-5% ທີ່ນັ້ນ ທີ່ສາມາດປູກຝັງໄດ້.
- ຍຸດທະສາດປ່າໄມ້ແຫ່ງຊາດຄາດຄະເນໄວ້ວ່າ ເມື່ອຮອດປີ 2020 ຈະມີດິນຈຳນວນ 500.000 ເຮັກຕາ ຖືກນຳໃຊ້ເພື່ອການປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳ.
- ຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງການສຳປະທານທາງດ້ານການປູກພືດຕ່າງໆນັ້ນມີໜ້ອຍທີ່ສຸດ: ພືດເພື່ອການກະເສດສີ່ຊະນິດ (ອ້ອຍ, ໝາກເຍົາ, ກາເຟແລະມັນຕົ້ນ) ກວມເອົາ 75% ຂອງການສຳປະທານທັງໝົດ. ສ່ວນການປູກໄມ້ນັ້ນມີຮອດ 93% ຊຶ່ງມີພຽງໄມ້ສາມຊະນິດ: ຕົ້ນຢາງພາລາ, ຕົ້ນວິກແລະຕົ້ນຂີ້ເຫລັກ.
- 65% ຂອງການສຳປະທານທັງໝົດແມ່ນຂອງນັກທຸລະກິດລາວ 100% ແຕ່ແມ່ນຂະໜາດນ້ອຍ. ຕົວຢ່າງ: ການສຳປະທານເພື່ອການປູກຝັງ ສຳລັບຂອງຄົນລາວຢູ່ໃນອັດຕາສະເລ່ຍ 200 ເຮັກຕາ, ຂອງຄົນຈີນ 600 ເຮັກຕາ, ແລະຂອງຄົນໄທ 1.500 ເຮັກຕາ.
- ການສຳປະທານທີ່ດິນສ່ວນຫລາຍແລ້ວ ຈະບໍ່ມີຢູ່ໃນບ້ານຊົນຊາດຊົນເຜົ່າເຂດຫ່າງໄກສອກຫລີກ ແຕ່ບ້ານດັ່ງກ່າວເຫລົ່ານັ້ນກໍໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຢ່າງຫລວງຫລາຍເຊັ່ນດຽວກັນ.
- ສ່ວນຫລາຍແລ້ວເນື້ອທີ່ສຳປະທານຈະຢູ່ໄກຈາກເມືອງເອກຂອງແຂວງໜ້ອຍກວ່າສອງຊົ່ວໂມງ ຖ້າເດີນທາງໂດຍລົດຍົນ ຊຶ່ງຈະຢູ່ຕິດກັບເສັ້ນທາງແລະແມ່ນ້ຳ. ບ່ອນໃຫ້ສຳປະທານຈະມີບົດບາດສຳຄັນ ເມື່ອພິຈາລະນາທາງດ້ານນະໂຍບາຍແລະຜົນກະທົບ.
- ປະເພດດິນທີ່ສຳປະທານເອົານັ້ນແມ່ນບັນຫາສຳຄັນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຮັບປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານ. ການສຳປະທານທີ່ດິນຫລາຍກວ່າ 80% ມີຢູ່ໃນເຂດທີ່ເອີ້ນວ່າ “ປ່າທີ່ບໍ່ໄດ້ຂຶ້ນບັນຊີ” ແລະປ່າໄມ້ທົ່ວໄປ, ມີ 8% ຢູ່ໃນທີ່ດິນປູກຝັງ.
- ບັນຫາທີ່ດິນມັກຈະກາຍເປັນກໍລະນີຖືກຖຽງກັນຫລາຍທີ່ສຸດທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະເປັນຂໍ້ພິພາດກ່ຽວກັບທີ່ດິນຊຶ່ງມະຫາຊົນທົ່ວໄປສົ່ງຄຳຮ້ອງທຸກຫລາຍທີ່ສຸດໄປຫາສະພາແຫ່ງຊາດ.

*ສະຖິຕິກ່ຽວກັບການສຳປະທານອີງຕາມບັນຊີລາຍການສຳປະທານຂອງກະຊວງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດແລະສິ່ງແວດລ້ອມ.

3. ປະຕິຮູບການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ

ເຄື່ອງມືໃໝ່ໄດ້ປັບປຸງການວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນແລະໂຄງການມອບດິນມອບປ່າໃຫ້ດີຂຶ້ນ

ນັບແຕ່ຕົ້ນຊຸມປີ 1990 ເປັນຕົ້ນມາ ໄດ້ມີການປະຕິບັດການວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນແລະໂຄງການມອບດິນມອບປ່າຢູ່ທົ່ວປະເທດ ຊຶ່ງແມ່ນໂຄງການສຳຄັນໃນການປະຕິຮູບທີ່ດິນຂອງລັດຖະບານ. ດ້ວຍການເພີ່ມທະວີການຮັບປະກັນໃຫ້ມີກຳມະສິດທີ່ດິນໄດ້ ນັ້ນ ມີການຄາດກັນວ່າການວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນແລະໂຄງການມອບດິນມອບປ່າ ຈະກະຕຸ້ນໃຫ້ມີການສຸມໃສ່ດ້ານກະສິກຳ, ເອື້ອອຳນວຍແກ່ການລົງທຶນຂອງພາກເອກະຊົນ ສຳຄັນທີ່ສຸດແມ່ນການເຮັດໄຮ່ຄົງທີ່ແລະອະນຸລັກຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ. ການວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນແລະໂຄງການມອບດິນມອບປ່າໄດ້ຖືກລວມເຂົ້າກັບຮູບແບບການສ້າງເຂດຈຸດສຸມ ດ້ວຍການເຕົ້າໂຮມ ບ້ານຕ່າງໆເຂົ້າກັນ. ແຕ່ວ່າຜົນທີ່ຄາດໄວ້ຈາກນະໂຍບາຍນີ້ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ຄົວເຮືອນທຸກຍາກທີ່ສຸດຍິ່ງລຳບາກຂັດສິນຫລາຍຂຶ້ນ. ການຈັດປະເພດດິນປ່າໄດ້ເປີດໂອກາດໃຫ້ພາກເອກະຊົນເຂົ້າໄປຂຸດຄົ້ນ ມີການຈັດແບ່ງປະເພດດິນປ່າໃຫ້ເປັນປ່າຜະລິດ ເພື່ອຈຸດປະສົງໃນການຕັດໄມ້ແລະປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳ ຜົນທີ່ຕາມມາກໍຄື ຊາວກະສິກອນຖືກຍົກຍ້າຍອອກຈາກດິນດອນຕອນຫຍ້າຂອງດິນ. ເມື່ອມີການມອບດິນໃຫ້ໂຄງການສຳປະທານ ກໍບໍ່ມີການໃຊ້ແຜນທີ່ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງບ້ານ ແລະບໍ່ປະຕິບັດຕາມຂໍ້ຕົກລົງໃນການຄຸ້ມຄອງປ່າໄມ້ ທີ່ໂຄງການວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນແລະມອບດິນມອບປ່າໄດ້ເຮັດຂຶ້ນມາ ແລະບໍ່ມີການປຶກສາຫາລືກັນຢູ່ລະດັບເມືອງແລະລະດັບບ້ານຢ່າງພຽງພໍ.

ກໍລະນີຕົວຢ່າງ:

ການປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳແມ່ນສາເຫດຕົ້ນຕໍຂອງການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ ແລະການສູນເສຍຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ

ບ້ານລາວຄາແມ່ນບ້ານໜຶ່ງຢູ່ໃນພາກກາງຂອງປະເທດລາວ ມີປະຊາກອນ 729 ຄົນ ແລະ 131 ຄອບຄົວ. ຮູບທີ 1 (ຢູ່ໜ້າ 9) ຕັ້ງແຕ່ປີ 1999 ເມື່ອບໍລິສັດໜຶ່ງທີ່ປູກໄມ້ໄດ້ມີການວາງແຜນນຳໃຊ້ດິນ ຊຶ່ງແມ່ນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການດຳເນີນການປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳຢູ່ໃນບ້ານນີ້. ຮູບທີ 1 ແມ່ນແຜນທີ່ທີ່ບໍລິສັດນີ້ໄດ້ນຳສະເໜີຢູ່ໃນກອງປະຊຸມສຳມະນາກ່ຽວກັບການປູກໄມ້ໃນເດືອນກຸມພາປີ 2007. ໃນປີ 2007 ນັ້ນ ແຜນທີ່ໃນຮູບທີ 1 ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ສິ່ງທີ່ບໍລິສັດສະເໜີນັ້ນ ແມ່ນຕົວຢ່າງ “ການປະຕິບັດທີ່ດິນທີ່ສຸດ” ໃນການປູກໄມ້ ແລະສາມາດເຮັດແຜນທີ່ການວາງແຜນນຳໃຊ້ດິນແນວໃດ ເພື່ອປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳ. ມີການບັນທຶກກັນໄວ້ວ່າມີເນື້ອທີ່ທັງໝົດ 234 ເຮັກຕາທີ່ຖືກສະຫງວນໄວ້ເພື່ອການປູກໄມ້.

ໃນຮູບທີ 2 (ຢູ່ໜ້າ 9) ພວກເຮົາສາມາດສັງເກດເຫັນວ່າ ເຖິງວ່າບໍລິສັດນີ້ຈະແຈ້ງຢູ່ໃນກອງປະຊຸມສຳມະນາໃນປີ 2007 ກ່ຽວກັບແຜນການຂອງຕົນກໍຕາມ ບໍລິສັດດັ່ງກ່າວກໍຍັງເພີກເສີຍຕໍ່ການແບ່ງເຂດປ່າ ຊຶ່ງໄດ້ກຳນົດໄວ້ຢູ່ໃນການວາງແຜນນຳໃຊ້ດິນ ໂດຍໄດ້ຖາກຖາງເອົາເນື້ອທີ່ເຂດປ່າສະຫງວນ, ປ່າພື້ນຟູແລະທົ່ງຫຍ້າສຳລັບໃຫ້ງົວກິນ. ອີງຕາມຂໍ້ມູນນີ້ ມີການປູກໄມ້ໃສ່ເນື້ອທີ່ທັງໝົດ 629 ເຮັກຕາ.

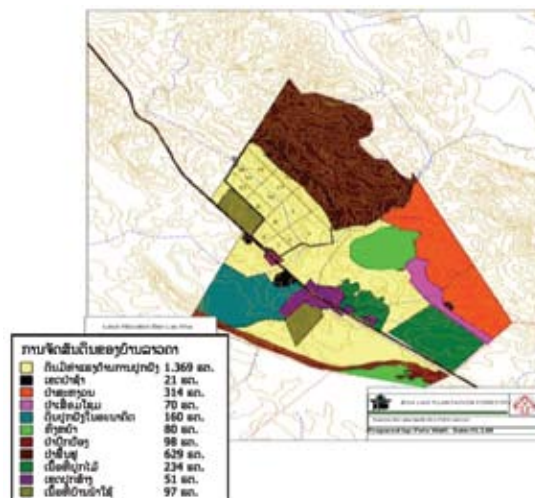
ສະມາຊິກນັກວິຊາການທີ່ດິນໄດ້ຢືນຢັນກັບຊາວບ້ານລາວຄາແລະຊາວບ້ານໃກ້ຄຽງວ່າ ໃນປັດຈຸບັນມີການຂັດແຍ່ງກັນລະຫວ່າງບ້ານຕ່າງໆ ເນື່ອງຈາກການສູນເສຍຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດນັ້ນເອງ. ອັນນີ້ເປັນພຽງໜຶ່ງໃນຫລາຍກໍລະນີທີ່ເປັນແບບດຽວກັນນີ້ ຊຶ່ງສະມາຊິກນັກວິຊາການທີ່ດິນໄດ້ເຮັດບັນທຶກໄວ້ເປັນເອກະສານ.

ການມີເຄື່ອງມືໃໝ່ໃນການວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນເກີດຂຶ້ນມານັ້ນ ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນວ່າໂຄງການທີ່ຜ່ານມາມີສິ່ງຂາດຕົກບົກຜ່ອງ ເຊັ່ນດຽວກັບບັນຫາທີ່ກຳລັງເກີດຂຶ້ນແລະຄວາມວິຕົກກັງວົນທີ່ກຳລັງປ່ຽນແປງໄປ. ຕັ້ງແຕ່ກາງຊຸມປີ 1990 ເປັນຕົ້ນມາ ອຳນາດ ໃນການວາງແຜນນຳໃຊ້ດິນ ແລະໂຄງການມອບດິນມອບປ່າທີ່ໄດ້ຮັບມອບໝາຍມານັ້ນ ຄ່ອຍໆຂະຫຍາຍອອກໄປ ດ້ວຍການ ລວມເອົາແຜນການນຳໃຊ້ດິນຢູ່ຂັ້ນບ້ານ ກໍຄືກົດລະບຽບການມອບດິນໃຫ້ສ່ວນບຸກຄົນແລະການຕິດຕາມກວດກາເຂົ້ານຳ. ເມື່ອ ບໍ່ດົນມານີ້ກໍມີການວາງແຜນນຳໃຊ້ດິນແບບມີສ່ວນຮ່ວມເກີດຂຶ້ນ ມາແທນທີ່ການວາງແຜນນຳໃຊ້ດິນແລະໂຄງການມອບດິນມອບ ປ່າ ເພື່ອໃຫ້ມີການດຳເນີນການວາງແຜນແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະມີການປະສົມປະສານກັນຫລາຍຂຶ້ນໃນລະດັບກຸ່ມບ້ານ. ແຕ່ວ່າ ກິດຈະກຳການວາງແຜນແບບມີສ່ວນຮ່ວມນີ້ມີຄວາມສ່ຽງທີ່ຈະເຮັດຊ້ຳຄືນຄວາມຜິດພາດທີ່ຜ່ານມາ ຍ້ອນພາກປະຕິບັດທີ່ບໍ່ ເໝາະສົມໂດຍພື້ນຖານ. ເນື່ອງຈາກຫັກສະດ້ານການແນະນຳຄວາມຮູ້, ຂີດຄວາມສາມາດຂອງຜູ້ວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນມີຈຳກັດ ແລະບໍ່ມີການປະກອບຄວາມຄິດເຫັນລັກສະນະສ້າງສັນກັບຄືນມາໃຫ້ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນຢູ່ໃນທ້ອງຖິ່ນ ຖືກຈຳກັດຮັດແຄບຫລາຍ.

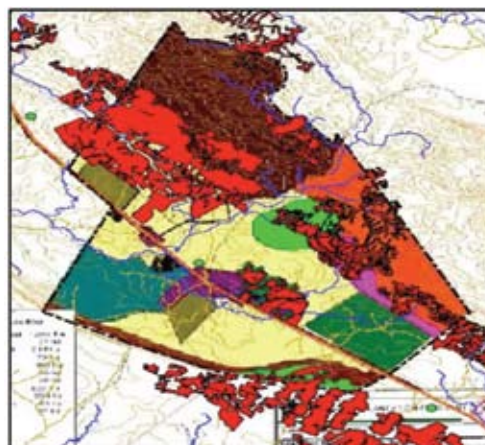
ແນະນຳໃຫ້ອ່ານເພີ່ມເຕີມ:

- ການມອບດິນມອບປ່າຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ: ການປຽບທຽບກໍລະນີສຶກສາຈາກການວິໄຈກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງຊັບພະ ຍາກອນທຳມະຊາດ ໂດຍອີງໃສ່ຊຸມຊົນ, ສັງຄົມແລະຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ໂດຍ ຢາໂຍອີ ຟູຈິຕະ ແລະຄຳຫລ້າ ພັນ ວິໄລ (ປີ 2008).

ຮູບທີ 1: ແຜນທີ່ການວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງບ້ານລາວຄາ (ແຂວງຄຳມ່ວນ). ແຫລ່ງທີ່ມາ: ຮູບສະໄລດ໌ຈາກການນຳສະເໜີຂອງບໍລິສັດ ລະຫວ່າງກອງປະຊຸມສຳມະນາຂອງອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ/ກະຊວງກະສິກຳແລະປ່າໄມ້ ໃນເດືອນກຸມພາ ປີ 2007.

ຮູບທີ 2: ແຜນທີ່ການວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງບ້ານລາວຄາ (ແຂວງຄຳມ່ວນ) ສະແດງໃຫ້ເຫັນເນື້ອທີ່ປູກໄມ້ ເປັນການປຽບທຽບກັນ. ແຫລ່ງທີ່ມາ: ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບການປູກໄມ້ເອົາມາຈາກບັນຊີລາຍການສຳປະທານທີ່ດິນຂອງກະຊວງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະສິ່ງແວດ ລ້ອມ/ອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ.

4. ປ່າໄມ້, ການຫຼຸດຜ່ອນການປ່ອຍອາຍແກຮັຈາກການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າແລະການເສື່ອມໂຊມຂອງປ່າໄມ້ (ເຮດ)+ ແລະການເຮັດໄຮ່

ຫລາຍທິດສະວັດທີ່ຜ່ານມາ ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ໄດ້ຫຼຸດນ້ອຍຖອຍລົງ

ຄາດຄະເນວ່າໃນປີ 1940 ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ຂອງລາວມີປະມານ 70%, ມາຮອດປີ 2002 ຫຼຸດລົງເປັນ 41% ແລະມາຮອດປີ 2010 ກໍ່ຫຼຸດລົງອີກຕື່ມ ເຫລືອພຽງ 40%. ເປົ້າໝາຍລະດັບຊາດທີ່ຕັ້ງໄວ້ຢູ່ໃນແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມຂອງຊາດ ແລະຍຸດທະສາດການປ່າໄມ້ ແມ່ນເພື່ອເພີ່ມທະວີເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ໃຫ້ໄດ້ 65% ຂອງເນື້ອທີ່ທັງໝົດທົ່ວປະເທດໃນປີ 2015 ແລະໃຫ້ໄດ້ 70% ໃນປີ 2020. ແຕ່ວ່າເມື່ອມາເບິ່ງການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າທີ່ເປັນຢູ່ໃນປັດຈຸບັນແລ້ວ ເປົ້າໝາຍເຫລົ່ານີ້ຄົງບໍ່ສາມາດບັນລຸໃຫ້ເປັນຈິງໄດ້. ປ່າໄມ້ຂອງຊາດມີຢູ່ສາມປະເພດດ້ວຍກັນ: ປ່າສະຫງວນ, ປ່າປົກປ້ອງແລະປ່າຜະລິດ. ປ່າສາມປະເພດນີ້ປົກຄຸມເນື້ອທີ່ດິນປ່າພື້ນຟູ, ດິນປ່າແຫ້ງແລ້ງ, ດິນປ່າເສື່ອມໂຊມ ຫລືດິນປ່າປອກໂຫລ້ນແລະດິນປ່າທີ່ຊາວບ້ານນຳໃຊ້.

ມີການໃຊ້ມາດຕະການທາງກົດໝາຍ ຕ້ານການລັກຕັດໄມ້ທີ່ຜິດກົດໝາຍ

ເຖິງວ່າເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ຈະຫຼຸດລົງ ແຕ່ປະເທດລາວກໍຍັງມີປ່າໄມ້ເຂດຮ້ອນຜົນສຸດທ້າຍເຫລືອຢູ່ໃນຂົງເຂດແມ່ນ້ຳຂອງ ທີ່ຍັງບໍ່ທັນມີຄົນໄປເຕະຕ້ອງເທື່ອ ຊຶ່ງຍັງຄົງຮັກສາຊີວະນາໆພັນຢ່າງໃຫຍ່ຫລວງໄວ້ຢູ່. ປ່າໄມ້ເຫລົ່ານີ້ຖືກຄຸກຄາມຢ່າງຮ້າຍແຮງຈາກການຂຸດຄົ້ນຫລາຍເກີນໄປ ຊຶ່ງບໍ່ສາມາດຄວບຄຸມໄດ້ ຈົນເຮັດໃຫ້ມີການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າອີກຕໍ່ໄປ ແລະເຮັດໃຫ້ການຢູ່ດີກິນດີຂອງປະຊາຊົນລາວທີ່ເພິ່ງພາອາໄສຊີວິດພະຍາກອນປ່າໄມ້ ເພື່ອຮັບປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານແລະການດຳລົງຊີວິດນັ້ນ ຕົກຢູ່ໃນຄວາມສ່ຽງ. ນອກຈາກໂຄງການປູກໄມ້, ຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ແລະພະລັງງານໄຟຟ້າແລ້ວ ການພັດທະນາພື້ນຖານໂຄງລ່າງກໍຍັງເຮັດໃຫ້ເກີດການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່ານຳອີກ. ນອກຈາກນັ້ນຄວາມຕ້ອງການວັດຖຸດິບ ເພື່ອປ້ອນໃຫ້ແກ່ອຸດສາຫະກຳປຸງແຕ່ງໄມ້ຢູ່ຫວຽດນາມ, ຈີນແລະໄທ ຊຶ່ງເປັນຕົ້ນທາງການສົ່ງຜະລິດຕະພັນສຳເລັດຮູບອອກສູ່ຕະຫລາດລາຍໃຫຍ່ຢູ່ສະຫະລັດອາເມຣິກາແລະເອີຣົບນັ້ນ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ມີການຕັດໄມ້ເຖື່ອນແບບບໍ່ຍືນຍົງເລີຍ.

ເພື່ອປົກປ້ອງປ່າໄມ້ເຂດຮ້ອນອັນລ້ຳຄ່າທີ່ເຫລືອຢູ່ ລັດຖະບານລາວຈຶ່ງດຳເນີນນະໂຍບາຍສຳຄັນ ແລະອອກກົດລະບຽບຫລາຍຢ່າງ. ເມື່ອເວົ້າເຖິງການຄ້າໄມ້ ກໍໄດ້ມີການວາງມາດຕະການເປັນຊຸດອອກມາ ເພື່ອປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ມີການສົ່ງໄມ້ທີ່ບໍ່ໄດ້ແປຮູບອອກນອກປະເທດ. ດຳລັດຂອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີວາງອອກໃນປີ 2002 ໄດ້ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ມີການສົ່ງໄມ້ທີ່ບໍ່ໄດ້ແປຮູບອອກນອກປະເທດ ໂດຍບອກວ່າມີພຽງຜະລິດຕະພັນໄມ້ທີ່ປຸງແຕ່ງແລ້ວເທົ່ານັ້ນ ທີ່ສາມາດສົ່ງອອກໄດ້. ດຳລັດໃນປີ 2007 ກໍຍັງໄດ້ຍ້າອີກຕື່ມວ່າ ມີພຽງຜະລິດຕະພັນໄມ້ສຳເລັດຮູບເທົ່ານັ້ນທີ່ສາມາດສົ່ງອອກໄດ້. ກົດໝາຍປ່າໄມ້ (ປີ 2007) ອະນຸຍາດໃຫ້ຕັດໄມ້ໄດ້ຢູ່ໃນເຂດທີ່ເອີ້ນວ່າ ພື້ນທີ່ປ່າຜະລິດໂດຍໃຫ້ມີແຜນການຄຸ້ມຄອງປ່າໄມ້ແບບຍືນຍົງທີ່ໄດ້ຮັບການອະນຸມັດ. ອັນນີ້ໝາຍຄວາມວ່າຫ້າມບໍ່ໃຫ້ມີການຕັດໄມ້ຢູ່ໃນເຂດປ່າປົກປ້ອງ, ປ່າສະຫງວນແລະຢູ່ໃນພື້ນທີ່ປ່າຜະລິດກໍເຊັ່ນດຽວກັນ ຖ້າບໍ່ມີແຜນການຄຸ້ມຄອງ.

ອີງຕາມກົດໝາຍປ່າໄມ້ (ປີ 2007) ມີດິນປ່າຢູ່ສອງປະເພດສາມາດໃຫ້ສຳປະທານໄດ້: ດິນປ່າເສື່ອມໂຊມຫລືດິນປ່າປອກໂຫລ້ນ. ໃນທາງປະຕິບັດແລ້ວ ຄຳນິຍາມນີ້ບໍ່ຊັດເຈນ (ໃຫ້ເບິ່ງຕາຕະລາງຢູ່ໜ້າຕໍ່ໄປ) ການປູກໄມ້ຢູ່ບ່ອນໃໝ່ມັກເຮັດໃສ່ດິນປ່າທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ ແລະເປັນແຮງຜັກດັນສຳຄັນອີກອັນໜຶ່ງໃນການເຮັດໃຫ້ມີການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ. ບາງບໍລິສັດສວຍໃຊ້ການໄດ້ຮັບອະນຸຍາດໃນການປູກໄມ້ ເປັນຊ່ອງທາງເພື່ອໃຫ້ໄດ້ໄມ້ ແລະມີບາງກໍລະນີຫລັງຈາກຕັດໄມ້ອອກແລ້ວ ກໍປະປ່ອຍທີ່ດິນດັ່ງກ່າວນັ້ນໄວ້ລ້າງ ໂດຍບໍ່ປູກຫຍັງໃສ່ເລີຍ.

ປະເພດດິນປ່າ - ຄຳນິຍາມ	
ດິນປ່າເສື່ອມໂຊມ	ເນື້ອທີ່ດິນປ່າບ່ອນທີ່ປ່າໄມ້ໄດ້ຮັບຄວາມເສຍຫາຍຕໍ່ເນື່ອງຢ່າງຮ້າຍແຮງແລະເສື່ອມໂຊມຍ້ອນສູນເສຍຄວາມສົມດູນດ້ານສານອິນຊີ ຊຶ່ງບໍ່ອາດຈະຟື້ນຄືນຕາມທຳມະຊາດໄດ້ອີກ ຫລືວ່າບໍ່ສາມາດກາຍເປັນປ່າໄມ້ທີ່ອຸດົມສົມບູນໄດ້ອີກ.
ດິນປ່າປອກໂຫລ້ນ	ເນື້ອທີ່ດິນປ່າທີ່ບໍ່ມີຕົ້ນໄມ້ ເນື່ອງຈາກທຳມະຊາດແລະມະນຸດທຳລາຍ.

ບາງເທື່ອມີການເຂົ້າໃຈຜິດ ຄິດວ່າການເຮັດໄຮ່ແມ່ນຕົວຜັກດັນສໍາຄັນເຮັດໃຫ້ມີການຕັດໄມ້ທໍາລາຍປ່າ

ການເຮັດໄຮ່ແມ່ນລະບົບປູກຝັງທີ່ຊຸມຊົນເຂດເນີນສູງປະຕິບັດກັນຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ ແຕ່ວ່າມີຄວາມເຂົ້າໃຈຄາດເຄື່ອນຫລາຍຢ່າງກ່ຽວກັບການເຮັດໄຮ່. ມີການປະເມີນກັນວ່າມີປະຊາຊົນລາວຮອດ 25% ທີ່ເຮັດໄຮ່ ຈຳນວນອາດສູງກວ່ານີ້ຊ້າ.

ຢູ່ໃນລະບົບການເຮັດໄຮ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຢ່າງຫລວງຫລາຍຂຶ້ນຢູ່ກັບປັດໃຈຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ດິນ, ປະເພດປ່າ, ສະພາບອາກາດ, ລະບົບຄອບຄອງທີ່ດິນ, ລະດັບການປະສົມປະສານເຂົ້າກັບເສດຖະກິດຕະຫລາດ, ຄວາມເຊື່ອທາງດ້ານວັດທະນະທຳແລະປະເພນີນໍາອີກ. ການເຮັດໄຮ່ມີລະບົບການປູກຝັງສອງແບບທີ່ແຕກຕ່າງກັນ

ຄື: ການເຮັດໄຮ່ໝູນວຽນແລະການເຮັດໄຮ່ໃສ່ເນື້ອທີ່ດິນບ່ອນໃໝ່ເປັນເທື່ອທໍາອິດ. ການເຮັດໄຮ່ໝູນວຽນແມ່ນຮູບແບບການປູກຝັງທີ່ປະຕິບັດກັນທົ່ວໄປຢູ່ໃນປະເທດລາວ ຊາວໄຮ່ຈະໝູນວຽນບ່ອນປູກຝັງຢູ່ໃນເນື້ອທີ່ດິນບ່ອນເກົ່າ ອີງຕາມການປ່ຽນແປງຂອງພືດທີ່ປູກ ແລະໝູນວຽນເນື້ອທີ່ປູກ ປີນີ້ປູກໃສ່ໄຮ່ນີ້ ປີຕໍ່ໄປປູກໃສ່ໄຮ່ໃໝ່. ການເຮັດໄຮ່ໃສ່ເນື້ອທີ່ດິນບ່ອນໃໝ່ເປັນເທື່ອທໍາອິດນັ້ນ ຊາວໄຮ່ຈະເຄື່ອນຍ້າຍໄປປູກຝັງຢູ່ດິນບຸກເບີກໃໝ່ ສ່ວນໃຫຍ່ເປັນຍ້ອນດິນໄຮ່ທີ່ເຄີຍໃຊ້ແລ້ວ ບໍ່ອຸດົມສົມບູນສໍາລັບການປູກຝັງອີກຕໍ່ໄປ.

ໄລຍະການປູກພືດ (1-2 ປີ) ຈຸດປະສົງຫລັກຂອງຊາວກະສິກອນ ແມ່ນຜະລິດເທົ່າທີ່ຈໍາເປັນສໍາລັບຕົນເອງ, ອາຫານສັດແລະຫາລາຍໄດ້ ບາງເທື່ອມີການປູກພືດເສດຖະກິດລວມເຂົ້າຢູ່ໃນລະບົບການເຮັດໄຮ່ນໍາກໍມີ. ການຍ້າຍຈາກໄຮ່ໜຶ່ງໄປຫາອີກໄຮ່ໜຶ່ງນັ້ນກໍແມ່ນເພື່ອໃຫ້ຄວາມອຸດົມສົມບູນ ແລະຄຸນນະພາບຂອງດິນຟື້ນຄືນມາອີກ ໂດຍປ່ອຍໃຫ້ປ່າເຕີບໃຫຍ່ຂຶ້ນອີກ ໃນຂະນະດຽວກັນກໍມີການໃຊ້ປະໂຫຍດດິນຕອນນັ້ນໃນລັກສະນະໃກ້ຄຽງກັບການເຮັດໄຮ່ ເຊັ່ນ: ການລ້ຽງສັດ, ການລ່າສັດ, ເກັບເຄື່ອງປ່າຂອງດົງແລະຫາໄມ້ຫາຟືນ. ຄາດຄະເນກັນວ່າການປູກຝັງແບບເຮັດໄຮ່ໝູນວຽນແມ່ນການປູກຝັງທີ່ມີຄວາມຍືນຍົງທາງສະພາບແວດລ້ອມ ຖ້າຫາກວ່າຮອບໝູນວຽນໃນການເຮັດໄຮ່ນັ້ນດົນນານພໍ (ຢ່າງໜ້ອຍ 7-8 ປີ)

“ດິນສໍາລັບການຜະລິດ
ພວກເຮົາມີຈໍາກັດ. ພວກເຮົາ
ບໍ່ໄດ້ເຮັດໄຮ່ໝູນວຽນ
ເໝືອນແຕ່ກ່ອນແລ້ວ.
ພວກເຮົາໃຊ້ມັນຢູ່ເລື້ອຍໆ
ດິນເສຍຄຸນນະພາບໄປແລ້ວ.”

ຄໍາເວົ້າເອົາມາຈາກບົດລາຍງານ
ຄວາມຄິດເຫັນຂອງຊາວກະສິ
ກອນ ເຮັດໂດຍໂຄງການສົ່ງເສີມກະ
ສິກຳຢູ່ໃນລາວ LEAP (ປີ 2010)

ເຣດ REDD+ (ການຫຼຸດຜ່ອນການປ່ອຍອາຍແກສຈາກການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ ແລະການເສື່ອມໂຊມຂອງປ່າໄມ້)

ຄາດວ່າການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າໄດ້ປ່ອຍທາດຄາບອນຂຶ້ນໄປຊັ້ນບັນຍາກາດທົ່ວໂລກເຖິງ 20% ເປີເຊັນ. ເຣດ+ ແມ່ນລະບົບທີ່ຖືກອອກແບບມາເພື່ອຊຸກຍູ້ທາງດ້ານການເງິນ ໃຫ້ມີການຫຼຸດຜ່ອນການປ່ອຍອາຍພິດເຮືອນແກ້ວ ຈາກການຕັດໄມ້ທຳລາຍປ່າ ແລະການເສື່ອມໂຊມຂອງປ່າໄມ້ ໂດຍອີງການສະຫະປະຊາຊາດແລະທະນາຄານໂລກ ເປັນຜູ້ລິເລີ່ມ.

ສ. ປ. ປ ລາວ ແມ່ນໜຶ່ງໃນບັນດາປະເທດທີ່ກຳລັງທົດລອງໂຄງການນີ້ຢູ່ ແລະມີສ່ວນໃນການຮ່າງນະໂຍບາຍກ່ຽວ ກັບ ເຣດ+ ແລະເຮັດໂຄງການທົດລອງຕ່າງໆ. ເຣດ+ ສະເໜີໂອກາດເພື່ອເຮັດໃຫ້ປ່າໄມ້ເປັນຮາກຖານທີ່ຍືນຍົງ ຫລາຍຂຶ້ນ ແລະຈະຕອບສະໜອງລາງວັນໃຫ້ຖ້າເຮັດໄດ້ ດ້ວຍການຈ່າຍເປັນຄ່າບໍລິການທາງດ້ານລະບົບນິເວດ (Payments for Ecological Services) ແລະກິນໄກສິນເຊື່ອທາດຄາບອນ.

ແນວໃດກໍຕາມ ໃນສະພາບເງື່ອນໄຂທີ່ການບັງຄັບໃຊ້ລະບົບຍຸຕິທຳມີຄວາມອ່ອນແອ, ການເປັນເຈົ້າຂອງປ່າໄມ້ຍັງບໍ່ ຊັດເຈນ, ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນໃນລະບົບການຈັດການຍັງຕ່ຳ ສະນັ້ນຈຸດປະສົງທີ່ຄາດໄວ້ຂອງເຣດ+ ຍັງ ບໍ່ອາດກາຍເປັນຈິງໄດ້. ຈະຕ້ອງມີການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍໃຫ້ດີກວ່ານີ້ ແລະມີກົນໄກການຄຸ້ມຄອງປະຕິບັດໄດ້ຢ່າງ ເຕັມສ່ວນ ກ່ອນທີ່ຊຸມຊົນຢູ່ໃນທ້ອງຖິ່ນສາມາດຄາດຫວັງວ່າຈະໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກເຣດ+ ເພື່ອຫລີກລ່ຽງ ບໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ພວກເຂົາເຈົ້າ.

ຕັ້ງແຕ່ຕົ້ນຊຸມປີ 1980 ເປັນຕົ້ນມາ ລັດຖະບານລາວມີຈຸດ ປະສົງໃນການຫຼຸດຜ່ອນການເຮັດໄຮ່ເລື່ອນລອຍແລະສິ່ງ ເສີມການເຮັດໄຮ່ຄົງທີ່ ຊຶ່ງເປັນທີ່ຮູ້ຈັກກັນດີທົ່ວປະເທດ. ຈຸດປະສົງນີ້ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຍົກຍ້າຍປະຊາຊົນຢູ່ເຂດ ສອກຫລີກເນີນສູງລົງມາຢູ່ທົ່ງພຽງ ໃຫ້ຢູ່ໃກ້ກັບພື້ນຖານ ໂຄງລ່າງຫລາຍຂຶ້ນ. ແຕ່ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການແນະນຳ ໃຫ້ປະຊາຊົນຢູ່ເຂດເນີນສູງໃຫ້ຕັ້ງຫລັກປັກຖານຢູ່ກັບທີ່ ໄດ້ ດັ່ງນັ້ນການເຮັດໄຮ່ຍັງຄົງເປັນຮູບແບບສຳຄັນສຳລັບ ການປູກຝັງຢູ່ໃນເຂດພູດອຍຕໍ່ໄປ. ຕົວຢ່າງ: ວິທີການເຮັດ ນາຂຶ້ນໄດ ຈຳເປັນຕ້ອງມີລະບົບຊົນລະປະທານທີ່ເໝາະສົມ ຊຶ່ງບໍ່ສາມາດປະຕິບັດໄດ້ ຫລືເປັນໄປບໍ່ໄດ້ເລີຍທີ່ຈະເຮັດຢູ່

ເຂດເນີນສູງ. ການເຮັດໄຮ່ຍັງມີຄວາມສຳຄັນຫລາຍ ທາງດ້ານວັດທະນະທຳສຳລັບຫລາຍຊຸມຊົນຢູ່ເຂດເນີນສູງ.

ການວາງແຜນນຳໃຊ້ດິນແລະການມອບດິນຖືກນຳມາໃຊ້ເປັນເຄື່ອງມືລະດັບຊາດ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ມີການເຮັດໄຮ່ຄົງທີ່. ການໃຫ້ສຳ ປະທານດິນແກ່ໂຄງການພັດທະນາພາກເອກະຊົນ, ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງປະຊາກອນ, ນະໂຍບາຍການຍົກຍ້າຍປະຊາຊົນໄດ້ເພີ່ມ ທະວີຄວາມກົດດັນໃຫ້ມີການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຫລາຍຂຶ້ນ ເປັນການບັງຄັບໃຫ້ພວກຊາວບ້ານຕ້ອງເຂົ້າເຖິງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ການດຳເນີນງານເຫລົ່ານີ້ ເຮັດໃຫ້ໄລຍະໝູນວຽນຂອງການເຮັດໄຮ່ສັ້ນເຂົ້າອີກ, ປ່ຽນແປງວິທີການລ້ຽງສັດ, ການລ່າສັດ, ການເກັບເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ແລະຍັງເຄື່ອນຍ້າຍການປູກພືດຢູ່ເຂດເນີນສູງເຂົ້າມາຢູ່ອ້ອມແອ້ມຕົວເມືອງນຳອີກ. ເພື່ອ ໃຫ້ເຂົ້າໃຈຢ່າງເລິກເຊິ່ງຂອງລະບົບການຜະລິດທີ່ມີຢູ່ ຈຳເປັນຕ້ອງໃຫ້ມີຂໍ້ສະເໜີແນະ ຖ້າຈະມີການປ່ຽນແປງໃດໆເກີດຂຶ້ນ.

5. ຂອບເຂດການຄອບຄຸມທາງດ້ານກົດໝາຍແລະລະບົບການເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ

ກົດລະບຽບບັງຄັບໃຊ້ກ່ຽວກັບສິ່ງແວດລ້ອມໄດ້ຮັບການປັບປຸງຢ່າງຫລວງຫລາຍ

ດິນ, ປ່າໄມ້ ແລະການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດມີຄວາມກ່ຽວພັນກັນ ສະນັ້ນຈຶ່ງສາມາດແລະຄວນເວົ້າເຖິງຍຸດທະສາດ ແລະນະໂຍບາຍຂອງຊາດໄປພ້ອມກັນ. ກວ່າ 20 ປີ ຜ່ານມາ ກົດໝາຍ, ດຳລັດແລະການປະກາດນະໂຍບາຍຕ່າງໆຂອງລັດຖະບານ ເຮັດໃຫ້ຂອບເຂດການຄອບຄຸມທາງດ້ານກົດລະບຽບມີຜົນບັງຄັບໃຊ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງ ນັບແຕ່ການເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນແລະການປົກປັກຮັກສາສິ່ງແວດລ້ອມໄປຈົນຮອດການສົ່ງໄມ້ອອກຕ່າງປະເທດ. ເຖິງວ່າກົດໝາຍບາງຢ່າງຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີການທົບທວນຄືນ ແຕ່ໂດຍລວມແລ້ວ ມີກົດໝາຍຫລາຍອັນທີ່ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນວ່າ ມີການປະຕິບັດໄດ້ດີຕາມມາດຕະຖານສາກົນ. ນອກຈາກນີ້ແລ້ວ ປັດຈຸບັນຍັງມີກົນໄກໃນການສະແດງຄວາມຄິດເຫັນກວ້າງຂວາງກວ່າເກົ່າ ຕົວຢ່າງ: ຜ່ານທາງສະພາແຫ່ງຊາດ.

ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ແກ້ໄຂບັນຫາຈຳນວນໜຶ່ງ

ແນວໃດກໍຕາມ ການປ່ຽນແປງທາງດ້ານນະໂຍບາຍຢູ່ລະດັບສູນກາງກໍບໍ່ໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າຈະເຮັດໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງທາງດ້ານບວກຢູ່ໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ. ບັນຫາໃຫຍ່ທີ່ສຸດແມ່ນວ່າໃນຄວາມເປັນຈິງແລ້ວ ມີການລະເມີດຫລືເພີກເສີຍຕໍ່ກົດໝາຍແລະກົດລະບຽບ. ຂະແໜງບໍລິຫານແລະນິຕິບັນຍັດບໍ່ມີຂີດຄວາມສາມາດພຽງພໍ ເພື່ອທົບທວນແລະຕິດຕາມກວດກາກົດໝາຍແລະການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍກໍຍັງອ່ອນ. ພົນລະເມືອງມັກບໍ່ມີຄວາມຕື່ນຕົວກ່ຽວກັບສິດທິແລະຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ ສ່ວນອຳນາດການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນກໍມີຄວາມກົດດັນ ແລະບໍ່ໄດ້ຮັບແຈ້ງການກ່ຽວກັບກົດລະບຽບໃໝ່. ການໃຊ້ມາດຕະການຕໍ່ບໍລິສັດ, ໂຄງການຫລືສ່ວນບຸກຄົນທີ່ລະເມີດກົດໝາຍພັດມີໜ້ອຍທີ່ສຸດ. ນອກຈາກນັ້ນລະບົບການຊ່ວຍເຫລືອທາງດ້ານກົດໝາຍກໍບໍ່ມີພຽງພໍ ຂາດທັງຊັບພະຍາກອນມະນຸດແລະດ້ານການເງິນ. ກຸ່ມຜົນປະໂຫຍດທີ່ມີອຳນາດໄດ້ສວຍໃຊ້ ແລະສາມາດຫາຜົນປະໂຫຍດຈາກສະຖານະການທີ່ເປັນຢູ່ປັດຈຸບັນ.

ດຳລັດນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ເລກທີ 192/ນຍ (ປີ 2005) ວ່າດ້ວຍການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍແລະການຍົກຍ້າຍປະຊາຊົນຂອງໂຄງການພັດທະນາ

ດຳລັດເລກທີ 192 ກຳນົດຫລັກການແລະກົດລະບຽບເພື່ອບັນເທົາຜົນກະທົບທີ່ບໍ່ດີຕໍ່ສັງຄົມ ແລະຊົດເຊີຍຄ່າເສຍຫາຍທີ່ເກີດຈາກການໄດ້ທີ່ດິນຫລືການຄອບຄອງທີ່ດິນໂດຍບໍ່ສະມັກໃຈ ລວມທັງການປ່ຽນແປງການນຳໃຊ້ທີ່ດິນແລະການຈຳກັດການເຂົ້າເຖິງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ຊຶ່ງມີຜົນກະທົບຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດຂອງຊຸມຊົນ.

ຈຸດປະສົງຂອງດຳລັດນີ້ແມ່ນເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ປະຊາຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກໂຄງການ ຈະໄດ້ຮັບຄ່າຊົດເຊີຍ ແລະໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫລືອເພື່ອປັບປຸງຫລືໃຫ້ມີລາຍໄດ້ ແລະມາດຕະຖານການຄອງຊີບຂອງຕົນຄືກັນກັບກ່ອນໜ້າຈະມີໂຄງການ ແລະຈະບໍ່ທຸກຍາກຂາດເຂີນກວ່າຕອນທີ່ບໍ່ມີໂຄງການ.

ດຳລັດນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ເລກທີ 112/ນຍ (ປີ 2010) ວ່າດ້ວຍການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ

ດຳລັດເລກທີ 112 ມີຈຸດປະສົງເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ໂຄງການລົງທຶນຂອງລັດແລະຂອງເອກະຊົນທັງໝົດ ທັງຂອງຄົນຢູ່ພາຍໃນປະເທດແລະຂອງຄົນຕ່າງປະເທດ ຊຶ່ງກໍ່ໃຫ້ເກີດ ຫລືອາດຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບບໍ່ດີຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມແລະຕໍ່ສັງຄົມນັ້ນ ຈະຕ້ອງມີການອອກແບບໃຫ້ມີການປ້ອງກັນຢ່າງຖືກຕ້ອງແລະເໝາະສົມ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ມີຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມແລະຕໍ່ສັງຄົມ ທັງໃຫ້ມີມາດຕະການບັນເທົາຜົນກະທົບເຫລົ່ານັ້ນຫລືມີແຜນຄຸ້ມຄອງແລະຕິດຕາມກວດກາສິ່ງແວດລ້ອມແລະສັງຄົມ.

ຈຸດປະສົງນີ້ກໍແມ່ນເພື່ອໃຫ້ມີການປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ມີຜົນກະທົບ, ຖ້າມີ ກໍໃຫ້ມີໜ້ອຍທີ່ສຸດ ແລະແກ້ໄຂຜົນກະທົບທີ່ບໍ່ດີຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະຕໍ່ສັງຄົມທີ່ເກີດຈາກໂຄງການລົງທຶນ.

ການຍົກຍ້າຍປະຊາຊົນ ເຮັດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າມີໂອກາດເຂົ້າໄກ້ການໃຫ້ບໍລິການຫລາຍຂຶ້ນ ແຕ່ກໍ່ມີສິ່ງທີ່ບໍ່ເພີ່ງປາຖະໜາເກີດຂຶ້ນຕາມມາ.

ການຍົກຍ້າຍປະຊາຊົນບໍ່ແມ່ນນະໂຍບາຍທາງການ ແຕ່ມັນຖືກນຳມາໃຊ້ເພື່ອຫລຸດຜ່ອນການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ ເອົາປະຊາຊົນເຂົ້າມາຢູ່ໃກ້ພື້ນຖານໂຄງລ່າງແລະການບໍລິການດ້ານສັງຄົມ ແລະເອົາປະຊາຊົນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດມາຢູ່ລວມກັບພວກອື່ນໆ. ນອກຈາກນີ້ຊຸມຊົນຕ່າງໆຍັງຖືກຍົກຍ້າຍຍ້ອນມີການກໍ່ສ້າງພື້ນຖານໂຄງລ່າງ, ການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ແລະໂຄງການພະລັງງານໄຟຟ້າ. ການເອົາປະຊາຊົນມາເຕົ້າໂຮມຢູ່ນຳກັນ ພາໃຫ້ເກີດບັນຫາທີ່ດິນຢ່າງຫລວງຫລາຍ. ສັງເກດເຫັນວ່າມີຄວາມບໍ່ເທົ່າທຽມກັນເກີດຂຶ້ນລະຫວ່າງບັນດາຊົນຊາດຊົນເຜົ່າ, ມີຄວາມສັບສົນເຖິງຂັ້ນເກີດຂໍ້ພິພາດກ່ຽວກັບການຈັບຈອງທີ່ດິນລະຫວ່າງປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ຢູ່ກ່ອນ ແລະຜູ້ທີ່ມາຢູ່ໃໝ່. ຫລາຍຄົວເຮືອນທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍໄດ້ສູນເສຍບ່ອນທຳມາຫາກິນໃນການຜະລິດຢູ່ເຂດເນີນສູງແລະການເກັບເຄື່ອງປ່າຂອງດົງໄປ ໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບໂອກາດແລະບໍ່ໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫລືອຢ່າງພຽງພໍ ເພື່ອເຮັດກິດຈະກຳຕ່າງໆເປັນທາງເລືອກໃນການທຳມາຫາກິນ.

ການປະຕິບັດກົດໝາຍແລະກົດລະບຽບຂອງລາວຈະແກ້ໄຂຜົນກະທົບ ທີ່ມີລັກສະນະທຳລາຍສິ່ງແວດລ້ອມແລະດ້ານສັງຄົມຫລາຍຢ່າງ ຊຶ່ງເກີດຈາກການປູກໄມ້, ທຸລະກິດການກະເສດແລະໂຄງການລົງທຶນໂດຍກົງຂອງຕ່າງປະເທດ ເປັນທີ່ຮູ້ຈັກກັນວ່າກຳລັງເກີດຂຶ້ນຢູ່. ແຕ່ວ່າເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາເຫລົ່ານັ້ນ ຈຳເປັນຈະຕ້ອງມີທັງຈຸດມຸ່ງໝາຍທາງດ້ານການເມືອງແລະຂີດຄວາມສາມາດທາງດ້ານວິຊາການຢ່າງພຽງພໍ.

ບັນຫາຂັດແຍ່ງກ່ຽວກັບທີ່ດິນມີຈຳນວນເພີ່ມຂຶ້ນ

ການຊ່ວງຊົງຜົນປະໂຫຍດກ່ຽວກັບທີ່ດິນ ຊຶ່ງກຳລັງເພີ່ມທະວີ, ການຂາດການຕິດຕາມກວດກາໂຄງການເອກະຊົນ, ຄວາມບໍ່ສົມດູນຂອງອຳນາດແລະການທີ່ປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບບໍ່ມີສິດມີສຽງນັ້ນ ພາໃຫ້ມີການຕັດສິນບັນຫາແບບເທິງລົງລຸ່ມແລະບໍ່ມີສ່ວນຮ່ວມຈາກປະຊາຊົນເລີຍ. ອັນນີ້ເຮັດໃຫ້ບັນຫາຂັດແຍ່ງກ່ຽວກັບທີ່ດິນມີຈຳນວນເພີ່ມຂຶ້ນ. ບັນຫາກ່ຽວກັບທີ່ດິນໄດ້ກາຍມາເປັນຄະດີຄວາມຖືກຖຽງກັນຫລາຍທີ່ສຸດທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະຂໍ້ພິພາດກ່ຽວກັບທີ່ດິນກໍ່ແມ່ນຄຳຮ້ອງທຸກເປັນທີ່ຮູ້ກັນຫລາຍທີ່ສຸດ ຊຶ່ງແມ່ນມະຫາຊົນທົ່ວໄປໄດ້ຍື່ນຕໍ່ສະພາແຫ່ງຊາດ. ສຳລັບຊຸມຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ຍ້ອນທີ່ດິນຂອງຕົນຖືກໂຄງການເອົາໄປ ຫລືໄດ້ຮັບຄຳຊົດເຊີຍບໍ່ພຽງພໍນັ້ນ ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກສັບສົນໃນການເຂົ້າເຖິງລະບົບຍຸຕິທຳ, ມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍສູງ, ມີອັນຕະລາຍ ແລະມີຄວາມສ່ຽງທີ່ຈະຖືກຂົ່ມຂູ່ແລະຖືກໜ່ວງໜ່ຽວກັກຂ້າຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ. ສະນັ້ນຈຶ່ງມີຄວາມຈຳເປັນຢ່າງຍິ່ງແລະເລັ່ງດ່ວນ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການປົວແປງກົນໄກກ່ຽວກັບຂໍ້ຂັດແຍ່ງເລື່ອງທີ່ດິນ ໃຫ້ມີຄວາມຊັດເຈນແລະເຂັ້ມແຂງ.

“ມັນແມ່ນດິນແລະແມ່ນປ່າໄມ້ຂອງພວກເຮົາ. ພວກເຮົາຕ້ອງໄປຂໍເງິນນຳພວກເຂົາເພື່ອເຮັດວຽກຢູ່ດິນດອນຕອນຫຍ້າຂອງຕົນເອງ”

ຄຳເວົ້າເອົາມາຈາກ ບົດລາຍງານຄວາມຄິດເຫັນຂອງຊາວກະສິກອນ ເຮັດໂດຍໂຄງການສົ່ງເສີມກະສິກຳຢູ່ໃນລາວ LEAP (ປີ 2010)

ອີງຕາມກົດໝາຍກ່ຽວກັບຂໍ້ຂັດແຍ່ງເລື່ອງທີ່ດິນ ຊຶ່ງກ່ຽວຂ້ອງກັບການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນ ອາດມີແຕ່ພຽງອົງການຈັດຕັ້ງຂອງລັດແລະອົງການຕົວແທນຂອງລັດຖະບານ ທີ່ໄດ້ຖືກມອບໝາຍໃຫ້ເປັນຝ່າຍເຮັດສັນຍາ. ຕາມກົດເກນທົ່ວໄປແລ້ວ ແມ່ນກະຊວງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດແລະສິ່ງແວດລ້ອມ ຮ່ວມກັບອົງການຕົວແທນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ໄດ້ຮັບມອບໝາຍອຳນາດໃນການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ. ຖ້າຫາກວ່າກະຊວງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະສິ່ງແວດລ້ອມບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂຂໍ້ພິພາດໄດ້ ຄະດີຄວາມນີ້ຄວນຖືກນຳໄປແກ້ໄຂດ້ວຍຂະບວນການຍຸຕິທຳ. ເຖິງວ່າເມື່ອໃດທີ່ມີການລະເມີດກົດໝາຍຢ່າງຊັດເຈນ ແລະມີຫລັກຖານແໜ້ນໜາກໍ່ຕາມ ແຕ່ປະກົດວ່າມີການນຳໃຊ້ອົງການຕຸລາການເອກະລາດໜ້ອຍທີ່ສຸດ - ອາດເປັນຍ້ອນຂາດຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຫລືມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍສູງກວ່າກໍ່ເປັນໄດ້.

ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວຂະບວນການໄກ່ເກ່ຍແລະແກ້ໄຂບັນຫາຍັງບໍ່ຊັດເຈນ ຍັງຈົມຢູ່ກັບວົງຈອນການຂັດແຍ່ງເລື່ອງຜົນປະໂຫຍດ. ປົກກະຕິແລ້ວຈະມີຄວາມພະຍາຍາມແກ້ໄຂກັນເທື່ອທຳອິດຢູ່ຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ (ຂັ້ນເມືອງແລະແຂວງ) ຊຶ່ງຫາຍາກທີ່ສຸດທີ່ຄະດີຄວາມຈະໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂຢ່າງໜ້າພໍໃຈ. ຕໍ່ຈາກນັ້ນ ຈະມີການນຳຄະດີຄວາມຂຶ້ນໄປຫາລະດັບສູນກາງ ຫາອົງການບໍລິຫານ (ຫ້ອງການສຳນັກງານນາຍົກ) ຫລືອົງການນິຕິບັນຍັດ (ໜ່ວຍຮັບຄຳຮ້ອງທຸກຂອງສະພາແຫ່ງຊາດ). ແຕ່ເຖິງແນວນັ້ນກໍ່ຕາມຫລັງຈາກນັ້ນ ຄະດີຄວາມສ່ວນຫລາຍກໍ່ມັກຈະຖືກສົ່ງກັບຄືນໄປຫາອຳນາດການປົກຄອງແຂວງ.

ການເຮັດໃຫ້ການເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນມີຄວາມຊັດເຈນນັ້ນ ມີທ່າແຮງທີ່ຈະປັບປຸງການຢູ່ດິນຂອງຊຸມຊົນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດໃຫ້ດີຂຶ້ນ

ອີງຕາມກົດໝາຍທີ່ດິນ (ປີ 2003) ຊຸມຊົນພາຍໃນຊາດເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ (ດັ່ງທີ່ລະບຸໄວ້ຢູ່ໃນລັດຖະທຳມະນູນຂອງລາວ). ລັດເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນລັກສະນະລວມສູນ ແລະເປັນເອກະພາບກັນ. ມີການກຳນົດດິນສາມປະເພດດ້ວຍກັນ: ດິນລັດ, ດິນສ່ວນບຸກຄົນ (ຫລືເອກະຊົນ) ແລະດິນຂອງຊຸມຊົນ (ຫລືດິນລວມໝູ່).

ຢູ່ຕາຕະລາງຂ້າງລຸ່ມມີການສັງລວມຫົກຮູບແບບຂອງເອກະສານກ່ຽວກັບທີ່ດິນ ໂດຍໃຫ້ກຳມະສິດໃນການຄອບຄອງຊັບສິນ ຊຶ່ງເປັນທີ່ຮູ້ກັນຢູ່ໃນປະເທດລາວ. ບໍ່ແມ່ນທຸກສິ່ງທຸກຢ່າງຈະລວມຢູ່ໃນສິດທີ່ຈະໄດ້ຮັບຄ່າຊົດເຊີຍຕາມຈຸດປະສົງຂອງລັດ ຫລືຈາກໂຄງການລົງທຶນຂອງພາກເອກະຊົນທີ່ໄດ້ດຶກໄປ (ຂັດຈ້ອນມາຈາກ Schöenweger and Ullenberg, GTZ (ປີ 2009).

ເອກະສານ	ເນື້ອໃນ	ຮັບຮູ້ເອົາເປັນສິ່ງຢືນຢັນເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຄ່າຊົດເຊີຍ?
ໃບຕາດິນ	ຄວາມເປັນເຈົ້າຂອງໃນລະດັບສູງສຸດ ປະກອບດ້ວຍສິດທິທັງໝົດທີ່ຮັບຮູ້ກັນຢູ່ໃນກົດໝາຍທີ່ດິນ: ເພື່ອນຳໃຊ້, ເປັນມໍລະດົກຕົກທອດ, ການໃຫ້ເຊົ່າ, ຂາຍອອກແລະຈຳນຳ ໂດຍບໍ່ລວມເອົາສິ່ງອື່ນໆເຂົ້ານຳອີກ. ນຳໃຊ້ແຕ່ຢູ່ເຂດຕົວເມືອງແລະເຂດຊານເມືອງ.	ມີການຮັບຮູ້ກັນຢ່າງທົ່ວເຖິງ
ໃບຢັ້ງຢືນຈາກການສຳຫລວດທີ່ດິນ	ເປັນເອກະສານສະບັບດຽວເທົ່ານັ້ນທີ່ພິສູດຄວາມເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນຢູ່ໃນເຂດຊົນນະບົດ ບາງເທື່ອໝາຍເຖິງ “ໃບຕາດິນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ” ທີ່ໃຫ້ຜູ້ເປັນເຈົ້າຂອງມີສິດທຸກຢ່າງໃນຊັບສິມບັດ ເຖິງວ່າບໍ່ມີແຜນທີ່ບັງບອກເຂດແດນກໍຕາມແຕ່. ນອກຈາກການນຳໃຊ້ ແລະເປັນມໍລະດົກຕົກທອດແລ້ວ ຜູ້ເປັນເຈົ້າຂອງຍັງສາມາດຂາຍດິນຕອນນີ້ ແລະເອົາໄປຈຳນຳໄດ້. ອີງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນຂອງແຂວງເປັນຜູ້ອອກໃບຢັ້ງຢືນນີ້ໃຫ້. ການອອກໃບຢັ້ງຢືນນີ້ ເຮັດບໍ່ເປັນລະບົບ ສ່ວນຫລາຍຈະບໍ່ເຮັດເປັນປົກກະຕິ.	ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວມີການຮັບຮູ້ກັນ
ໃບຢັ້ງຢືນນຳໃຊ້ທີ່ດິນຊົ່ວຄາວ	ຫ້ອງການກະສິກຳເມືອງແລະປ່າໄມ້ເປັນຜູ້ອອກໃບຢັ້ງຢືນນີ້ໃຫ້ ມີອາຍຸການນຳໃຊ້ໄດ້ສາມປີ. ໃບຢັ້ງຢືນນີ້ພຽງແຕ່ລະບຸວ່າ ດິນຕອນນີ້ໄດ້ເລີ່ມຖືກນຳໃຊ້ຢ່າງຖາວອນແລ້ວ. ແຕ່ຍັງຖືວ່າແມ່ນດິນຂອງລັດຢູ່ ສະນັ້ນບໍ່ສາມາດຂາຍຫລືເອົາໄປຈຳນຳໄດ້.	ບໍ່ມີການຮັບຮູ້
ໃບແຈ້ງເສຍພາສີທີ່ດິນ	ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ຈະເຮັດຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ ພຽງແຕ່ອະນຸຍາດໃຫ້ນຳໃຊ້ແລະເປັນມໍລະດົກຕົກທອດ. ຂະແໜງພາສີທີ່ດິນຂອງເມືອງເປັນຜູ້ອອກໃບແຈ້ງເສຍພາສີທີ່ດິນນີ້ໃຫ້.	ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ມີການຮັບຮູ້ກັນ
ໃບຮັບເງິນເສຍພາສີທີ່ດິນ	ອຳນາດການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ ຊຶ່ງເປັນຜູ້ເກັບພາສີຢູ່ພື້ນຖານ ເປັນຜູ້ອອກໃບນີ້ໃຫ້. ຜູ້ນຳໃຊ້ດິນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດສ່ວນໃຫຍ່ຈະມີໃບຮັບເງິນເສຍພາສີທີ່ດິນໄວ້. ເຖິງວ່າກົດໝາຍທີ່ດິນຈະຫ້າມບໍ່ໃຫ້ມີການຂາຍອອກກໍຕາມ ແຕ່ກໍສັງເກດເຫັນວ່າ ພວກຊາວບ້ານໄດ້ນຳໃຊ້ໃບຮັບເງິນເສຍພາສີທີ່ດິນເຫລົ່ານີ້ ເມື່ອມີການຂາຍຫລືໃຫ້ເຊົ່າທີ່ດິນ.	ປົກກະຕິບໍ່ມີການຮັບຮູ້ກັນ
ໃບຢັ້ງຢືນການເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ ອອກໃຫ້ໂດຍນາຍບ້ານ	ໃບຢັ້ງຢືນການເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ ຊຶ່ງນາຍບ້ານເປັນຜູ້ອອກໃຫ້. ສ່ວນໃຫຍ່ຈະໃຊ້ເປັນສິ່ງພິສູດແລະສິ່ງຄ້ຳປະກັນເພີ່ມເຕີມ ປະກອບໃສ່ກັບໃບແຈ້ງເສຍພາສີທີ່ດິນ ເວລາທີ່ປະຊາຊົນເຮັດຄຳຮ້ອງ ຂໍໃບຢັ້ງຢືນການສຳຫລວດທີ່ດິນ ເພື່ອຂໍຢືມເງິນຈາກທະນາຄານ	ປົກກະຕິບໍ່ມີການຮັບຮູ້ກັນ

ການອອກໃບຕາດິນລວມໝູ່ຂອງຊຸມຊົນ ສະເໜີໂອກາດເພື່ອປັບປຸງການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງຊຸມຊົນ

ຫາກມີການອອກໃບຕາດິນລວມໝູ່ຂອງຊຸມຊົນເປັນຄັ້ງທຳອິດໃນປີ 2011 ເມື່ອບໍ່ດົນມານີ້ເອງ ສຳລັບເຂດປ່າໄມ້ປ່ອງຢູ່ເມືອງ ສັງທອງ, ແຂວງວຽງຈັນ. ການອອກໃບຕາດິນລວມໝູ່ຂອງຊຸມຊົນຢູ່ໃນລາວ ສະເໜີໂອກາດທີ່ຈະເພີ່ມທະວີການຮັບປະກັນຄວາມເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນຂອງຊຸມຊົນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ, ເພື່ອປັບປຸງການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນຂອງຊຸມຊົນ, ເພື່ອປັບປຸງການຮັບປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານ ແລະເພື່ອເພີ່ມທະວີການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງບ້ານໃຫ້ເກີດດອກອອກຜົນ ຊຶ່ງແມ່ນຍຸດທະສາດສຳຄັນໃນການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ.

ກົງກັນຂ້າມກັບການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນຂອງສ່ວນບຸກຄົນ ຫລາຍຊຸມຊົນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດໃນປະເທດລາວໄດ້ເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນລວມໝູ່ ສະນັ້ນຈຶ່ງມີການອອກໃບຕາດິນລວມໝູ່ຂອງຊຸມຊົນໃຫ້ໃນບາງສະພາບເງື່ອນໄຂ ເພື່ອເປັນທາງເລືອກທີ່ປະຊາຊົນຢາກໄດ້ຄຽງຄູ່ກັບການເປັນເຈົ້າຂອງຕາມປະເພນີທີ່ເປັນຢູ່. ເນື່ອງຈາກມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັບຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ, ລະບຽບຫລັກການດ້ານບໍລິຫານ ແລະກົດໝາຍມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກສັບສົນ ສຳລັບສ່ວນບຸກຄົນໃນການເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ ດັ່ງນັ້ນປະຊາຊົນຢູ່ໃນທ້ອງຖິ່ນຈຶ່ງບໍ່ຄ່ອຍມັກທາງເລືອກນີ້ເລີຍ. ການບໍ່ໄດ້ສ້າງຮູບແບບ ແລະລະບຽບຫລັກການທາງດ້ານວິຊາການໃຫ້ລະອຽດຄົບຖ້ວນສົມບູນເທື່ອນັ້ນ ໄດ້ກາຍມາເປັນອຸປະສັກອັນໜຶ່ງທີ່ມີຢູ່ສຳລັບການອອກໃບຕາດິນລວມໝູ່ຂອງຊຸມຊົນ ໃຫ້ເປັນທາງເລືອກທີ່ຈະເສີມຂະຫຍາຍອອກໄປ ເພື່ອອອກໃບຕາດິນໃຫ້ຢູ່ເມືອງແລະແຂວງອື່ນໆ. ການເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນລວມໝູ່ຂອງຊຸມຊົນຈະມີບົດບາດສຳຄັນຕໍ່ນະໂຍບາຍແລະພາກປະຕິບັດ ເພື່ອບັນເທົາການປ່ຽນແປງຂອງສະພາບດິນຟ້າອາກາດ ດ້ວຍການລິເລີ່ມຂອງເຣດ+, ລະບົບການຈັດການແລະແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຍດທາງການເງິນກ່ຽວກັບທາດຄາບອນ ຈະກາຍເປັນບັນຫາສຳຄັນ ເພື່ອກຳນົດວ່າແມ່ນໃຜເປັນເຈົ້າຂອງທາດຄາບອນທີ່ມີຢູ່ໃນປ່າ.

ແນະນຳໃຫ້ອ່ານເພີ່ມເຕີມ:

- ການອອກໃບຕາດິນຂອງຊຸມຊົນແລະຂໍ້ສະເໜີແນະນຳກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍການຂຶ້ນທະບຽນ - ບົດຮຽນຈາກພາກສະໜາມໂດຍຄະນະວິຊາການກ່ຽວກັບບັນຫາທີ່ດິນ (ປີ 2012).
- ການສຶກສາກ່ຽວກັບຂໍ້ຂັດແຍ່ງເລື່ອງທີ່ດິນ ແລະການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ: ການສຶກສານະໂຍບາຍທີ່ດິນເລກທີ 9 ໃນພາກ LLTP II, ໂດຍ ອົງການຈິຕິແຊັດ (ປີ 2007).

6. ອົງການຕ່າງໆທີ່ເຮັດວຽກດ້ານການພັດທະນາສາມາດເຮັດຫຍັງໄດ້ແດ່

ຈຳເປັນຕ້ອງມີການຮ່ວມມືຢ່າງຮີບດ່ວນກັບຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາໝົດທຸກອົງການ

ອົງການຕ່າງໆທີ່ເຮັດວຽກດ້ານການພັດທະນາມີບົດບາດສຳຄັນ ໃນການສະໜັບສະໜູນລັດຖະບານລາວແລະສະພາແຫ່ງຊາດ ເພື່ອຊອກຫາຮູບແບບການພັດທະນາມະນຸດຢ່າງສ້າງສັນ ຊຶ່ງນອກຈາກນັ້ນໃສ່ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຈິດພິແລ້ວ ຈຳເປັນຕ້ອງເອົາໃຈໃສ່ຄວາມສຳຄັນຂອງການເພີ່ມທະວີຄຸນນະພາບຊີວິດແລະການຢູ່ດີກິນດີຢູ່ໃນສັງຄົມນຳອີກ.

ການຮັບຮູ້ບັນຫາຄວາມຂັດແຍ່ງກ່ຽວກັບທີ່ດິນ ແລະຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງມີກົນໄກເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາເຫລົ່ານັ້ນ ເປັນສິ່ງທີ່ຈະຕ້ອງເຮັດຢ່າງເລັ່ງດ່ວນ. ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການໃຊ້ມາດຕະການມີປະສິດທິຜົນ ກ່ອນອື່ນລັດຖະບານແລະສະພາແຫ່ງຊາດຈະຕ້ອງຮູ້ວ່າມີການລະເມີດກົດໝາຍແລະລະບຽບຫລັກການແນວໃດ ຕໍ່ຈາກນັ້ນກໍຕ້ອງມີວິທີໃນການຊອກຫາຂໍ້ພິສູດຢ່າງພຽງພໍ ເພື່ອປະກອບເປັນຄະດີຄວາມຂຶ້ນມາ, ມີຄວາມມຸ່ງໝັ້ນທີ່ຈະໃຊ້ມາດຕະການ ແລະຕິດຕາມດ້ວຍການລົງມືກະທຳເທົ່າທີ່ຈຳເປັນ ຖ້າຫາກມີການເພີກເສີຍຫລືກະທຳຜິດຊ້ຳອີກ. ຈຳເປັນຢ່າງຍິ່ງຕ້ອງມີຄວາມໝາຍໝັ້ນຕັ້ງໃຈ, ມີຊັບພະຍາກອນມະນຸດແລະການເງິນຢ່າງພຽງພໍ ເພື່ອຈະເຮັດວຽກໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ.

ອົງການພາກປະຊາສັງຄົມທີ່ເພື່ອນຮ່ວມງານດ້ານການພັດທະນາໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ ມີທ່າແຮງໃນການຊ່ວຍເຫລືອລັດຖະບານແລະສະພາແຫ່ງຊາດໃນການປະຕິບັດສິ່ງເຫລົ່ານີ້ໄດ້. ພວກເຂົາເຈົ້າສາມາດເອົາຄະດີຄວາມທີ່ເລັ່ງດ່ວນມາແກ້ໄຂ ໃຫ້ອົງການຂອງລັດຖະບານໄດ້ຮັບຮູ້ ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ທີ່ມີບົດບາດສຳຄັນ ບໍ່ວ່າຈະເປັນຄົນລາວຫລືຄົນຕ່າງປະເທດ ຕ້ອງໄດ້ເຄົາລົບລະບົບນິຕິທຳຂອງຊາດ ທີ່ລັດຖະບານລາວໄດ້ວາງອອກເພື່ອປົກປ້ອງປະຊາຊົນ.

ຕາຕະລາງຢູ່ລຸ່ມໄດ້ສັງລວມຫົວຂໍ້ແລະປະເດັນສຳຄັນກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແລະຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ແລະຈຸດສຳຄັນຂອງຂໍ້ສະເໜີແນະນຳຢ່າງ ສຳລັບອົງການຕ່າງໆທີ່ເຮັດວຽກດ້ານການພັດທະນາ.

ຫົວຂໍ້/ເລື່ອງ	ປະເດັນສໍາຄັນ	ຂໍ້ສະເໜີແນະ
ການສໍາປະທານ	- ການໃຫ້ສໍາປະທານ “ແບບບໍ່ເປັນທາງການ” ແລະປະກົດການກອບໂກຍເອົາດິນເພີ່ມຂຶ້ນ. - ການປະຕິບັດທີ່ອ່ອນແອທາງດ້ານລະບຽບຫຼັກການທີ່ມີຢູ່ ຕົວຢ່າງ: ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສັງຄົມແລະສິ່ງແວດລ້ອມ. - ບໍ່ມີຂໍ້ມູນທີ່ຖືກຕ້ອງກ່ຽວກັບການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນ. - ຂາດຂີດຄວາມສາມາດໃນການປະເມີນຜົນແລະຕິດຕາມກວດກາການໃຫ້ສໍາປະທານ. - ການມີສ່ວນຮ່ວມແລະການປຶກສາຫາລືກັບຊຸມຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບມີໜ້ອຍທີ່ສຸດ.	- ການເຮັດໃຫ້ມີຖານຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບການສໍາປະທານທີ່ດິນ ເພື່ອເຜີຍແຜ່ແກ່ສາທາລະນະຊົນ ຈະເປັນການສະໜັບສະໜູນກົດຈະກຳໃນການປະເມີນຜົນແລະຕິດຕາມກວດກາ. - ວາງເງື່ອນໄຂເພື່ອເຮັດໃຫ້ການສໍາປະທານດີຂຶ້ນ (ມີຂະໜາດນ້ອຍກວ່າເກົ່າ, ມີສັນຍາດີກວ່າ ແລະມີການບັງຄັບໃຊ້ກົດໝາຍໃຫ້ດີກວ່າເກົ່າ). - ກຳນົດແລະສະໜັບສະໜູນໃຫ້ມີທາງເລືອກສໍາລັບການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ເຊັ່ນ: ກະສິກໍາການປ່າໄມ້ແລະການຜະລິດຂອງຊາວກະສິກອນຂະໜາດນ້ອຍ. - ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ມີການຮ່ວມມືກັນລະຫວ່າງຂະແໜງການຕ່າງໆຂອງລັດຖະບານ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການວາງແຜນ, ການຕິດຕາມກວດກາ ແລະການປະເມີນຜົນກ່ຽວກັບການສໍາປະທານດີຂຶ້ນ. - ວາງມາດຕະຖານສູງຂຶ້ນສໍາລັບຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງດ້ານສັງຄົມຮ່ວມກັນ ແລະເອົາໃຈໃສ່ໃນການປະຕິບັດສິ່ງເຫຼົ່ານີ້.
ການຜະລິດແບບມີສັນຍາ	- ບໍ່ມີຕົວແບບແລະທິດຊີ້ນຳທີ່ຊັດເຈນ. - ການເຮັດສັນຍາບໍ່ມີຄວາມຊັດເຈນ ມັກອີງໃສ່ການຕົກລົງກັນແບບບໍ່ເປັນທາງການ. - ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍກ່ຽວກັບການຕໍ່ລອງອຳນາດລະຫວ່າງນັກລົງທຶນແລະຊາວກະສິກອນ.	- ເຮັດໃຫ້ສັນຍາແລະການດຳເນີນການໃນການເຮັດສັນຍາຮັດກຸມກວ່າເກົ່າ. - ສະໜັບສະໜູນຂີດຄວາມສາມາດຂອງຊາວກະສິກອນໃນການເຈລະຈາຕໍ່ລອງ ແລະຕັດສິນບັນຫາຢ່າງເໝາະສົມ ດ້ວຍການໃຫ້ຄວາມຮູ້ແລະທັກສະໃໝ່ແກ່ພວກເຂົາເຈົ້າ. - ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນສະມາຄົມຊາວກະສິກອນ. - ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານໜີ້ສິນ ຖ້າເກີດກໍລະນີເກັບກ່ຽວພຶດຜົນບໍ່ໄດ້ດີ, ການເຈັບເປັນຫຼືວິກິດຮ້າຍແຮງອື່ນໆ.

ຂໍ້ພິພາດກ່ຽວກັບທີ່ດິນ	- ຄວາມຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງໂຄງການລົງທຶນ ແລະ ຊຸມຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບເພີ່ມທະວີຂຶ້ນ. - ປະຊາຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບບໍ່ມີຄວາມຕື່ນຕົວກ່ຽວກັບກຳມະສິດທີ່ດິນ. - ຊ່ອງທາງແລະ ໂອກາດທີ່ປະຊາຊົນຈະສະແດງຄວາມຄິດເຫັນກ່ຽວກັບຄວາມວິຕົກກັງວົນ ຫລືແກ້ໄຂຄວາມຄັບຂ້ອງໜອງໃຈຂອງພວກເຂົາເຈົ້າມີຈຳກັດ.	- ຮັບປະກັນເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດມີຄວາມຕື່ນຕົວທາງດ້ານສິດທິ. - ສະໜັບສະໜູນການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຕັດສິນບັນຫາຂອງປະຊາຊົນ. - ປັບປຸງກົນໄກໃນການແກ້ໄຂຄວາມຄັບຂ້ອງໜອງໃຈຂອງປະຊາຊົນໃຫ້ດີຂຶ້ນ. - ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ມີການຈັດຕັ້ງກົນໄກແກ້ໄຂຂັດແຍ່ງຢ່າງເປັນອິດສະລະຂຶ້ນມາເຊັ່ນ: ໂຄງການທີ່ມີຜູ້ລົງໄປກວດສອບເບິ່ງຄວາມບໍ່ຖືກຕ້ອງຕ່າງໆ. - ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ມີການແບ່ງໜ້າທີ່ຂອງພາກລັດຖະບານໃຫ້ດີກວ່າເກົ່າ (ການກຳນົດ, ການອະນຸມັດ, ການຕິດຕາມກວດກາ)
ການວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນແລະການເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ	- ການດຳເນີນການວາງແຜນນຳໃຊ້ດິນແບບເທິງລົງລຸ່ມ ມີຄວາມສ່ຽງທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ຄວາມຕ້ອງການໃນການດຳລົງຊີວິດຂອງຊຸມຊົນສູນເສຍໄປ. - ບໍ່ມີການຮັບປະກັນໃນການເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ. - ໂຄງການອອກໃບຕາດິນບໍ່ບັນລຸຈຸດປະສົງໃນການຊ່ວຍເຫລືອປະຊາຊົນທຸກຍາກຢູ່ເຂດຊົນນະບົດໄດ້ຢ່າງເຕັມສ່ວນ. - ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ແນະນຳການອອກໃບຕາດິນລວມໝູ່ຂອງຊຸມຊົນ ໃຫ້ເປັນທາງເລືອກໃນການເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນໄດ້ຢ່າງຄົບຖ້ວນເທື່ອ.	- ສະໜັບສະໜູນການວາງແຜນນຳໃຊ້ດິນຢູ່ຂັ້ນບ້ານ ໃຫ້ມີມາດຕະຖານແໜ້ນໜາ ລວມທັງການອອກໃບຕາດິນລວມໝູ່ໃຫ້ແກ່ຊຸມຊົນ ເປັນທາງເລືອກເພື່ອເສີມຂະຫຍາຍກ່ຽວກັບການເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ. - ສົ່ງເສີມກຳມະສິດທີ່ດິນ ແລະປ່າໄມ້ຂອງຊາວບ້ານຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ. - ເນັ້ນໃສ່ການປົກປ້ອງຜົນປະໂຫຍດຂອງຊຸມຊົນ ໂດຍອີງໃສ່ສິດທິໃນການມີອາຫານການກິນ. - ຮັບຮູ້ແລະສົ່ງເສີມພວກແມ່ຍິງໃຫ້ເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ ແລະເປັນຜູ້ຕັດສິນໃຈໃນການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ.
ການຍົກຍ້າຍບ້ານແລະເຕົ້າໂຮມບ້ານ	- ເຮັດໃຫ້ມີການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຫລາຍຂຶ້ນແລະມີຄວາມສັບສົນໃນການຄອບຄອງທີ່ດິນ. - ມີຄວາມສ່ຽງທີ່ການຮັບປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານຂອງປະຊາຊົນຊຶ່ງຖືກຍົກຍ້າຍນັ້ນ ຈະຫລຸດນ້ອຍຖອຍລົງ. - ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກທີ່ຈະເຂົ້າໃຈສະພາບລວມຂອງການຍົກຍ້າຍ ທີ່ວາງແຜນໄວ້ເມື່ອບໍ່ດົນມານີ້. - ການວາງແຜນວຽກພັດທະນາຈະຫຍຸ້ງຍາກຂຶ້ນ ຖ້າຫາກວ່າເຂດເປົ້າໝາຍມີຄວາມສ່ຽງທີ່ຈະຖືກຍົກຍ້າຍ.	- ຮັບປະກັນເຮັດໃຫ້ຊຸມຊົນທີ່ຖືກຍົກຍ້າຍມີທີ່ດິນທຳກິນ. - ກຳນົດທາງເລືອກໃຫ້ແກ່ການຍົກຍ້າຍ. - ຮັບປະກັນບໍ່ໃຫ້ມີການສວຍໃຊ້ໂຄງການພັດທະນາ ເປັນການກະຕຸ້ນຊຸກຍູ້ໃຫ້ມີການຍົກຍ້າຍປະຊາຊົນ.

ການເຮັດໄຮ່ຄົງທີ່	• ມີການຕິຄວາມຈຸດປະສົງຂອງນະໂຍບາຍຜິດພ້ຽນໄປ. • ການສະໜັບສະໜູນສິ່ງເສີມທາງດ້ານກະສິກຳບໍ່ພຽງພໍ. • ຄວາມເສື່ອມໂຊມຂອງດິນມີຫລາຍຂຶ້ນເນື່ອງຈາກການເຮັດກະສິກຳແບບດຽວຕະຫລອດໄປ.	• ເຮັດໃຫ້ເຫັນຄວາມແຕກຕ່າງກັນລະຫວ່າງຮູບແບບການເຮັດໄຮ່ໝູນວຽນແລະການເຮັດໄຮ່ໃສ່ດິນຕອນໃໝ່ໄປເລື້ອຍໆ. • ສິ່ງເສີມໃຫ້ເຫັນຄຸນຄ່າແລະໃຫ້ມີການຍອມຮັບການທຳໜ້າທີ່ຫລາຍຢ່າງຂອງເນື້ອທີ່ດິນບ່ອນທີ່ເຮັດໄຮ່. • ປັບປຸງການສະໜັບສະໜູນການສິ່ງເສີມດ້ານກະສິກຳ.
ປ່າໄມ້	• ການໃຫ້ສຳປະທານແລະການຕັດໄມ້ທີ່ຜິດກົດໝາຍຄຸກຄາມປ່າໄມ້ທີ່ຍັງມີເຫລືອຢູ່ແລະເຮັດໃຫ້ການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດມີເພີ່ມຂຶ້ນອີກ. • ການສູນເສຍປ່າໄມ້ ເຮັດໃຫ້ການຮັບປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານຫລຸດລົງ, ລາຍຮັບຫລຸດລົງ, ການຊອກຫາພືດ/ສະໝຸນໄພ ເພື່ອມາປິ່ນປົວພະຍາດຕາມປະເພນີ ແລະສິ່ງອື່ນໆຫລຸດນ້ອຍຖອຍລົງ. • ເຣດ+ ມີທ່າແຮງທີ່ຈະປັບປຸງ ຮັບປະກັນໃນການເປັນເຈົ້າຂອງປ່າໄມ້ ແຕ່ກໍຍັງມີຄວາມສ່ຽງທີ່ຊາວບ້ານຢູ່ໃນທ້ອງຖິ່ນຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບທາງດ້ານລົບ.	• ສິ່ງເສີມໃຫ້ມີຄວາມໂປ່ງໃສ, ຄວາມໄວ້ເນື້ອເຊື່ອໃຈກັນ ແລະການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງມະຫາຊົນທຸກລະດັບ. • ຮັບປະກັນສິດທິຂອງຊຸມຊົນ ໂດຍໃຫ້ມີກົນໄກປົກປ້ອງ ຊຶ່ງຍຶດຫລັກການທີ່ວ່າ ໃຫ້ມີການແຈ້ງລ່ວງໜ້າກັບປະຊາຊົນກ່ອນວ່າພວກເຂົາເຈົ້າເຫັນດີເຫັນພ້ອມນຳບັນຫານັ້ນຫລືບໍ່ ຢ່າງບໍ່ມີການບົບບັງຄັບແຕ່ຢ່າງໃດເລີຍ.

ແນະນຳໃຫ້ອ່ານເອກະສານຕາມລຳດັບເຫດການ ກ່ຽວກັບຂະແໜງທີ່ດິນຢູ່ໃນປະເທດລາວ. ທ່ານສາມາດດາວໂຫລດເອກະສານທັງໝົດນີ້ໄດ້ຈາກເວັບໄຊຂອງຄະນະວິຊາການກ່ຽວກັບບັນຫາທີ່ດິນ: www.laolandissues.org.

- ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫລືອ ຫລືວ່າຍຸງສິ່ງເສີມ? ການຍົກຍ້າຍປະຊາຊົນຢູ່ໃນປະເທດແລະການຊ່ວຍເຫລືອຂອງອົງການລະຫວ່າງປະເທດຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ. ໂດຍ Ian G. Baird and Bruce Shoemaker (2005).
- ການສຶກສາກ່ຽວກັບຂໍ້ຂັດແຍ່ງເລື່ອງທີ່ດິນ ແລະການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ: ການສຶກສານະໂຍບາຍທີ່ດິນເລກທີ 9 ໃນພາກ LLTP II, ໂດຍ ອົງການຈິຕິແຊັດ (ປີ 2007).
- ຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມແລະສັງຄົມຈາກການປູກຢາງພາລາຢູ່ເມືອງບາຈຽງ ໂດຍ François Obein ພະແນກກະສິກຳແລະປ່າໄມ້ (ປີ 2007).
- ພະລັງງານ, ຄວາມກ້າວໜ້າແລະການເຮັດໃຫ້ທຸກຍາກລຳບາກລົງ: ການປູກປ່າ, ພະລັງງານໄຟຟ້າ, ການປ່ຽນແປງທາງດ້ານນິເວດວິທະຍາແລະການປ່ຽນຜ່ານຂອງເຂດຊົນນະບົດຢູ່ເມືອງຫົນບຸນ, ສ. ປ. ປ ລາວ ໂດຍ Keith Barney (ປີ 2008).
- ການຄຸ້ມຄອງແລະບໍລິຫານທີ່ດິນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ (ນະໂຍບາຍໂດຍສັງເຂບ ເລກທີ 2) ໂດຍກຸ່ມຍ່ອຍທີ່ເຮັດວຽກກ່ຽວກັບການພັດທະນາຢູ່ເຂດເນີນສູງ, ກະຊວງກະສິກຳແລະປ່າໄມ້ (ປີ 2008).
- ການມອບດິນມອບປ່າຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ: ປຽບທຽບກໍລະນີສຶກສາຈາກການວິໄຈກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ໂດຍອີງໃສ່ຊຸມຊົນ, ສັງຄົມແລະຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ໂດຍ ຢາໂຍອີ ຟູຈິຕະ ແລະຄຳຫລ້າ ພັນວິໄລ (ປີ 2008).
- ການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າເລື່ອງທີ່ດິນຂອງພວກແມ່ຍິງ ແລະສິດທິໃນການມີຊັບສົມບັດຢູ່ໃນລະບົບການເປັນເຈົ້າຂອງ ຕາມວັດທະນະທຳແລະປະເພນີຂອງທ້າຊົນເຜົ່າຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ ໂດຍ Elizabeth Mann ແລະ ນິ ຫລວງໂຄດ, ອົງການຈິຕິແຊັດ (ປີ 2008).
- ການລົງທຶນໂດຍກົງຂອງຕ່າງປະເທດກ່ຽວກັບທີ່ດິນຢູ່ ສ. ປ. ປ ລາວ ໂດຍອົງການຈິຕິແຊັດ (ປີ 2009).
- ປະເມີນຜົນການວິໄຈທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທາງດ້ານເສດຖະກິດ, ສັງຄົມແລະນິເວດວິທະຍາຂອງໂຄງການປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳ: ກໍລະນີສຶກສາການປູກຢາງພາລາຢູ່ທາງພາກໃຕ້ຂອງ ສ. ປ. ປ ລາວ ໂດຍອົງການແທຣາ, ອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ, ແລະມະຫາວິທະຍາໄລຂອນແກ່ນ (ປີ 2009).
- ປະເທດລາວແລະການຈັດຂອບເຂດຊັບພະຍາກອນ ‘ລັກສະນະສຳພັນກັນ’ ໂດຍ Keith Barney (ປີ 2009).
- ການສຳປະທານທີ່ດິນ, ການເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ ແລະການປ່ຽນແປງການດຳລົງຊີວິດ: ການພັດທະນາການປູກໄມ້ຢູ່ແຂວງອັດຕະປື, ພາກໃຕ້ຂອງປະເທດລາວ ໂດຍ Miles Kenney-Lazar (ປີ 2010).
- ການລົງທຶນ, ການເຂົ້າເຖິງທີ່ດິນແລະຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ: ສິ່ງທ້າທາຍໃນການສົ່ງເສີມການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ - ເອກະສານເພື່ອການຄົ້ນຄິດ ໂດຍທີມງານທະນາຄານໂລກ (ປີ 2010).
- ພູມສາດທາງສັງຄົມຂອງການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ແລະພະລັງງານນ້ຳຢູ່ ສ. ປ. ປ ລາວ ໂດຍ Nina Fenton and Magnus Lindelow, World Bank (ປີ 2010).
- ຫັນດິນໃຫ້ເປັນທຶນ ປ່ຽນຄິນໃຫ້ເປັນແຮງງານ: ການເພີ່ມພູນແບບລ້າຫລັງແລະການມາຮອດມາເຖິງຂອງການສຳປະທານທີ່ດິນເສດຖະກິດຂະໜາດໃຫຍ່ຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ ຂຽນໂດຍ Ian Baird (ປີ 2011).
- ການສຳປະທານແລະການໃຫ້ເຊົ່າທີ່ດິນຢູ່ໃນ ສ. ປ. ປ ລາວ: ລາຍການທຸກຢ່າງຂອງການລົງທຶນກ່ຽວກັບທີ່ດິນ, ໂດຍ Schoenweger, Heinemann, Epprecht, Lu, ທະລິງແສງຈັນ (ປີ 2012).
- ບົດປະເມີນກ່ຽວກັບຜົນກະທົບທາງດ້ານເສດຖະກິດ, ສັງຄົມແລະສິ່ງແວດລ້ອມຂອງໂຄງການສະຫວັນເວກັສ ກາຊິໂນແລະໂຮງແຮມ (ກໍລະນີສຶກສາທີ່ແຂວງສະຫວັນນະເຂດ)
- ບົດລາຍງານຜົນການສຶກສາກ່ຽວກັບຜົນກະທົບທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແລະສິ່ງແວດລ້ອມຂອງການປູກອ້ອຍແລະໂຮງງານນ້ຳຕານຂອງບໍລິສັດນ້ຳຕານ ມິດລາວ: ກໍລະນີສຶກສາໃນແຂວງສະຫວັນນະເຂດ

- ປຶ້ມ “ດິນຂອງຟ້າ” ຈັດພິມໂດຍສະມາຄົມນານາຊາດ ເພື່ອມະນຸດແລະສິ່ງແວດລ້ອມ
- ປຶ້ມ “ແຜ່ນດິນຄືຊີວິດ” ຈັດພິມໂດຍສະມາຄົມນານາຊາດ ເພື່ອມະນຸດແລະສິ່ງແວດລ້ອມ
- ບົດສັງລວມຫຍໍ້ບັນຫາພື້ນເດັ່ນກ່ຽວກັບການບໍລິຫານຄຸ້ມຄອງນໍ້າໃຊ້ ທີ່ດິນແລະຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ຢູ່ ສ. ປ. ປ ລາວ
- ບົດລາຍງານ ຊື່ວ່າ ກອກເດີະ ຢາງຕັງຕົວ ໂດຍສະມາຄົມ ຊີວະນານາພັນລາວ
- ປຶ້ມ “ການພັດທະນາແມ່ນຫຍັງ?” ຂຽນໂດຍ ດຣ ສີສະຫລຽວ ສະແຫວງສຶກສາ

ຄະນະວິຊາການທີ່ດິນ (LIWG) ແມ່ນພາກສ່ວນໜຶ່ງຂອງເຄືອຂ່າຍອົງການພັດທະນາລະຫວ່າງປະເທດທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ. ເຄືອຂ່າຍນີ້ປະກອບດ້ວຍຜູ້ຕາງໜ້າຈາກອົງການພາກປະຊາສັງຄົມຕ່າງໆເກືອບເຖິງ 40 ອົງການ ທີ່ປະຕິບັດງານຢູ່ໃນປະເທດລາວ.

ຄະນະວິຊາການທີ່ດິນສົ່ງເສີມການຕົ້ນຕົວແລະຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບຜົນກະທົບຕໍ່ສັງຄົມ, ເສດຖະກິດແລະສິ່ງແວດລ້ອມ ຊຶ່ງເກີດຈາກໂຄງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບທີ່ດິນ ແລະຊຸກຍູ້ໃຫ້ອົງການພາກປະຊາສັງຄົມເຂົ້າຮ່ວມໃນການຕັດສິນບັນຫາກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ. ຄະນະວິຊາການກ່ຽວກັບບັນຫາທີ່ດິນຮິບໂຮມ ແລະເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ, ອຳນວຍຄວາມສະດວກໃນການເຈລະຈາແລະທຳການສຶກສາຄືນຄວາມ.

ພວກເຮົາເຮັດວຽກເພື່ອໃຫ້ຊຸມຊົນຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ, ປ່າໄມ້ແລະຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງພວກເຂົາເຈົ້າຫຼາຍຂຶ້ນ. ຄະນະວິຊາການກ່ຽວກັບບັນຫາທີ່ດິນຮ່ວມມືກັບອົງການພາກປະຊາສັງຄົມ, ຊຸມຊົນ, ລັດຖະບານ, ຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາແລະພາກເອກະຊົນ.

✉ info@laolandissues.org

☎ +856 30 981 5657

www.laolandissues.org

